

Nas tednik Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

LETO XI./STEVILKA 25

CELOVEC, DNE 25. JUNIJA 1959

CENA 1.50 ŠILINGA

Pičel sad v Ženevi

Po 41 dnevih se je konferenca v Ženevi, na kateri je poleg zunanjih ministrov Združenih držav, Sovjetske zveze, Velike Britanije in Francije, sodelovalo še okrog 500 diplomatov in pomožnega osebja, končala s kratkim, petvrstičnim uradnim sporočilom, da so zunanji ministri v tem času »imeli široko izmenjavo misli« in da se bodo v treh tednih zopet sestali.

Brez dvoma so diplomati, ki so skovali ta izraz to pot govorili resnico, toda v diplomatskem jeziku pomeni le, da se je konferenca končala v slepi ulici, ali kot je sovjetski zunanji minister Gromiko, ki ima včasih prebliske ostrega humorja, dejal: Zedinili smo se samo v enem, namreč, da se v nobeni zadevi ne moremo sporazumeti.

Vendar bi bilo napačno iz tega sklepati, da je vse izgubljeno. Predvsem so ostala odprta vrata za nadaljnje razgovore, čeprav bi bilo naivno trditi, da bodo ti rodili kakšne boljše uspehe.

Treba si je nekoliko približe ogledati razvoj dogodkov, ki je pripeljal do sedanjega stanja.

Mednarodna politična napetost se je poostрила v Evropi, ko je v novembru minulega leta Sovjetska zveza nenadoma sporočila Združenim državam, Veliki Britaniji in Franciji, da naj v roku šestih mesecev odidejo iz Berlina, ako položaja bivše nemške prestolnice ne bo moč med tem časom urediti z mednarodnimi pogajanjimi. Nadalje je zagrozila, da bo sklenila z Vzhodno Nemčijo posebno mirovno pogodbo, s katero bi po sovjetskem tolmačenju zapadni zavezniki izgubili pravico do dohoda v Berlinu, kajti na tem ozemlju bi bilo vojno stanje končano in s tem tudi okupacijske pravice.

Ta rok je potekel 27. maja, vendar se ni nič posebnega zgodilo, kajti prav takrat je bila v teku že konferenca v Ženevi, ki bi naj rešila berlinsko vprašanje in pripravila vse potrebno za sklenitev vsenemške mirovne pogodbe. Ženevska konferenca bi tudi naj bila nekaj uvod v vrhunsko konferenco državnikov, katero je zadnja leta Sovjetska zveza vztrajno zahtevala. Ta bi se pa naj pečala z vsemi spornimi vprašanji svetovne politike.

Toda v Ženevi se je kmalu pokazalo, da vladajo med Vzhodom in Zapadom neprimostljive razlike.

Sovjetska zveza bi rada spravila zapadne sile, ki vzdržujejo v Berlinu 11.000 vojakov, iz tega mesta. S tem bi padla edina postojanka Zapada onstran železne zaves, ki je nekaj otok svobode in blagostanja ter stalna izločba zapadnega blagostanja za lačne oči Nemcev ter drugih vzhodnoevropskih narodov, ki ječijo pod sovjetsko knuto. Živijo sicer v »delavskem raj«, toda manjka jim marsičesa za vsakdanje potrebe. Po drugi strani pa je Berlin središče protikomunistične propagande in duri, skozi katere se rešujejo tisoči beguncev terorja na Vzhodu.

Izguba Berlina bi za Zapad pomenila ne le izgubo važnega oporišča, ampak tudi povzročila izgubo političnega prestiža po vsem svetu. Po drugi strani pa bi omogočila pomembno konsolidacijo »železne zaves«, ki bi s tem bila znova hermetično zaprta. Vzhodna Nemčija bi bila še tesneje vključena v sovjetski blok. V ženevskih razgovorih se je pokazalo, da Sovjetska zveza niti od daleč ne misli na to, da bi zaradi lepega načela, da mora biti vsak narod združen v eni državi, pristala na združitev sedaj razdeljene Nemčije. Vzhodna Nemčija je zaradi svojega industrijskega potenciala ter tehnične napredno-

sti postala v zadnjih letih najvažnejši satelit Sovjetske zveze in vzhodnonemški komunisti so deležni vedno večjih pozornosti v Moskvi. Tudi obisk Hruščeva v Vzhodni Nemčiji v začetku junija kaže, da pomen Nemcev v komunističnem svetu narašča. Čehi, Poljaki, pa tudi drugi vzhodnoevropski narodi zaradi tega menda niso docela srečni, toda si ne morejo prav nič pomagati. Prav posebno pa ne Poljaki, katerim za sedaj samo Sovjetska zveza jamči zapadno mejo proti Nemčiji, dočim na Zapadu še vedno vztrajajo na tem, da je to mejo treba »nanovo« urediti.

Zapadnjaki so hoteli prav s pomočjo izvedbe svobodnih volitev po vsej Nemčiji

ter sklenitvijo mirovne pogodbe izvesti združitev obeh Nemčij v upanju, da bi tako združena Nemčija ostala v zapadnem taboru. Za ta cilj so pripravljeni se boriti za zeleno mizo, niso pa pripravljeni žrtvovati niti enega svojega vojaka.

Ženevska konferenca je pokazala, da sedanjega svetovno političnega ravnotežja, v katerem je Berlin eno izmed težišč, njegova meja pa teče po sredi preko Nemčije, ni moč spremeniti z razgovori za zeleno mizo. Z orožjem ga pa nihče noče in danes tudi ne sme več reševati. Raketno-atomska vojna bi pomenila nesrečo za ves svet, po njej ne bi bilo ne zmagovalcev in ne premagancev — ampak en sam velikanski kup razvalin.

Ni slučaj, da se po razhodu zunanjih ministrov v Ženevi nadaljuje ondi konferenca atomskih strokovnjakov, ki naj ugotovi možnosti ustavitve atomskih poskusov.

SLOVENSKA GIMNAZIJA VABI

na igro

„DRABOSENJAK“

ki jo priredijo dijaki 4. razreda Državne realne gimnazije za Slovence v Kolpingovi dvorani v Celovcu, v nedeljo, dne 5. julija ob 15. uri.

Dekleta in fantje iz 4. razreda so imeli v načrtu, da že pri slavnostni akademiji, dne 6. in 7. junija pokažejo na odru v »besedi in rajmih« življenje in delo prvega koroškega bukvnika Andreja Šusterja-Drabosenjaka.

V igrokazu s petimi dejanji je koroški rojak Špicar očrtal življenje in delo slovenskega kmeta, ki je že bil pred 150 leti več pisanja in branja. Ni slučaj, da so naše dijake ravno ti pojavi prvega literarnega ustvarjanja med koroškimi Slovenci navdušili, da nam na odru prikažejo tega moža.

Pričakujemo, da se bodo rojaki v velikem številu odzvali vabilu, ker so vendar imeli 6. in 7. junija priložnost, da vidijo resno delo, ki se v vseh pogledih opravlja na Državni realni gimnaziji za Slovence.

Starše pa vabimo, da se dopoldne ob deveti uri udeležijo slavnostne maše, kjer bo prepeval šolski zbor cerkvene pesmi v dokaz, da so dijaki tudi na tem področju pridno na delu.

Na Balkanu še ne bo miru

V zadnjih dneh je po moskovski »Pravdi« bolgarsko, albansko in rumunsko časopisje zopet začelo silovito napadati Jugoslavijo. Posebno jih je razdražilo potovanje jugoslovanskega zunanjega ministra Popoviča v Atene, kjer je sklenil vrsto sporazumov, ki normalizirajo in poglobljajo sodelovanje med obema balkanskima sosedoma. Grčija pa je članica Atlantskega pakta in je že dala pristanek za gradnjo raketnih izstrelišč na njenem ozemlju, podobno kot Italija. Toda dočim je prejšnje tedne Jugoslavija v Rimu ostro protestirala proti nameravani gradnji raketnih oporišč na Apeninskem polotoku, je sedaj Beograd naenkrat ubral bolj zadržan ton

glede te zadeve, Grčiji pa javno sploh ni izrazil nobenega očitka. Menda se je jugoslovansko nihalo zopet usmerilo nekoliko na Zapad, čeprav po ovinku preko Jugu.

V Beogradu je predstavnik zunanjega ministrstva v zvezi z napadi z Vzhoda dejal, da s to politiko pač ni moč doseči »brezraketne cone« na Balkanu. Izgleda, da je to bil tihi pokop dosedanje »protiraketne« politike Beograda.

Vsekakor so pa v Washingtonu zopet pohiteli z rešitvijo zaprosenega posojila v znesku 5 milijard dolarjev za nabavo Diesellokomotiv, ki jih Jugoslavija nujno potrebuje za brzi promet.

Dalai lama obtožuje Kitajce: 67.000 pobitih

V indijskem letovišču Mussorie se je iz Tibeta pobegli državni in verski poglavar Dalai lama po daljšem molku zopet obrnil na svetovno javnost ter jo opozoril na krvavo preganjanje, ki so ga komunistične kitajske čete vršile v zadnjih letih nad tibetanskim prebivalstvom. Dalai lama je izjavil, da je namen kitajskih oblastnikov, tibetansko ljudstvo iztrebiti. Od leta 1956 je bilo po kitajskih četah pobitih 65.000 Tibetancev, 1000 budističnih samostanov je bilo razdejanih, več deset tisoč Tibetancev pa je bilo preseljenih na Kitajsko.

Kitajci tudi niso spoštovali pravice do samovlade, ki so jo bili leta 1951, ko so vkorakale kitajske čete v Tibet, obljubili

Dalai lami in njegovi vladi. Izjavil je, da se tako dolgo ne bo vrnil v domovino, dokler ne bodo zajamčene pravice Tibeta do samouprave, ki so bile zajamčene v pogodbi iz leta 1951.

Indijska vlada je zaradi Dalai lame v očitvidni zadregi, kajti zaradi podelitve azila se je zelo zamerila v Peking. Nehru bi pa želel s Kitajsko ohraniti kolikor mogoče dobre stike, posebno zato, ker imajo Kitajci mnogo večje vojaške sile kot Indijci.

V evropskem časopisju se je tudi pojavila vest, da namerava Dalai lama Nehruju in indijski vladi na ta način pomagati iz zadrege, da odpotuje v Ameriko.

KRATKE VESTI

Sovjetsko odlikovanje je dobil čistilec čevljev v hotelu Imperial na Dunaju, ki je snažil škornje sovjetskemu vojnemu ministru maršalu Malinovskemu, ko se je ta pred kratkim mudil na Dunaju. Odlikovanje je pohvala, ker so se maršalovi škornji vedno svetili, da je bilo veselje. Na odlikovanju je bilo napisano »V spomin na sovjetsko armado«.

Nasilno so morali odpeljati v norišnico guvernerja Longa, ki je bil lani z veliko večino izvoljen na to najvišje upravno mesto v ameriški državi (po naše deželi) Louisiana. Že teden dni prej so ga žena in nečaki spravili v neko kliniko za živčne bolezni, iz katere je ušel, vendar so ga policisti ujeli, ko je bil na poti v svojo vladno palačo. Ker se je upiral, so mu morali nadeti »železno srajco«. Po ameriških zakonih ga ni moč odstaviti, dokler mu ne poteče zakonita uradna doba, kar se bo zgodilo šele v treh mesecih. Poznavalci političnih razmer pravijo, da bi med ljudstvom priljubljeni Long bil bržkone izvoljen ponovno z veliko večino, ako ga ne bi bili sedaj dali za železne rešetke umobolnice. Ostanke res vprašanje, kdo je večji norec.

Šest milijonov litrov bencina je zajel ogenj, ko so v pristanišču Vera Cruz v Venezueli (Južna Amerika) eksplodirali štirje velikanski bencinski tanki. En delavec je bil na mestu mrtev, štirje drugi so pa zadobili težke poškodbe. Pet tankovskih ladij, napolnjenih s petrolejem, je moralo z vso naglico zbežati iz pristanišča, da nastala vročina ne vname še njihovega nevarnega tovora.

Z letali se bori Izrael proti kobilicam, ki so letos v velikanskih količinah priletele nad Sveto deželo. Oblaki teh zajedavcev so bili tako gosti, da so zatemnili sonce. Kjer so se pa kobilice spustile na tla, je v nekaj urah izginila sleherna zelena bilka. Kobilice so prizadele hudo škodo tudi v sosednjih državah, kajti one ne razlikujejo med izraelsko in arabsko zemljo. Prejšnji teden je egiptovska vlada dovolila, da izraelska letala posipavajo s kemičnimi uničevalnimi praški te požrešne zajedavce tudi na egiptovskem ozemlju v obalnem pasu pri Gazi, kjer se je v minulih letih dogodilo že toliko obmejnih sporov med Egipčani in izraelskimi stražami. Sedaj so oboje pomirile in združile kobilice! Tudi vlada Jordanije je zaprosila za izraelsko pomoč.

S pogreba v smrt

Prenapolnjen avtobus se je v polni brzini zaletel v brzovlak na križišču pri Laufenu ob Neckarju v Zapadni Nemčiji. Brzovlak je vozilo vlekel s seboj 40 metrov daleč, pri čemer ga je popolnoma zdrobil. Nesreča je zahtevala med potniki avtobusa 38 smrtnih žrtev in 30 težko ranjenih. Prizor po nesreči je bil strašen. Vzdolž proge so bili posejani ostanki avtobusa, vmes so bila trupla mrtvih in ranjenih, tla pa so bila poskropljena s krvjo. Nesreča se je pripetila zato, ker so iz nepojasnjenih razlogov železniške zapornice bile samo na pol priprte. Železniškega čuvaja, ki je bil odgovoren za zapornice, so takoj zaprli. Avtobus je vozil pogrebce domov. Ostalih 30 pogrebcev se je samo zaradi tega izognilo nesreči, ker na avtobusu zanje ni bilo več prostora.

Prebivalci bližnjih hiš so prvi prihiteli nuditi prvo pomoč ponesrečencem. Kmalu nato pa so prihiteli tudi oddelki neke v bližini nastanjene ameriške divizije in trije helikopterji. To je največja prometna nesreča v Zapadni Nemčiji v zadnjih 5 letih.

Politični teden

Po svetu . . .

V Ženevi je ostal samo — papir po tleh

Po šestih tednih velike konference, o kateri velja pregovor: »Tresla se je gora ali rodila se je miška«, se Ženeva prazni, kajti po zunanjih ministrih, ki so odfrčali z letali, počasi spravljajo svoje kovčke tudi njihovi sodelavci, stotine časnikaarjev z vsega sveta in radovednežev. Ženevski hotelirji so nenavadnih gostov bili že menda precej siti, kajti po koših, sobah in celo hodnikih, povsod je bilo nastlano s papirjem.

Po konferenci je ostal svet takšen kot je bil, zato bomo malo pogledali naokoli.

NATO v težavah

Že med ženevsko konferenco je kljub slogi za konferenčno mizo izbruhnil resen spor med Francijo in Združenimi državami. Kot smo že v prejšnji številka poročali, hoče Francija na vsak način postati atomska sila, zato pripravlja atomske poskuse v Sahari, čeprav bi ogromne vsote denarja, ki gredo v te namene, krvavo potrebovala za ureditev svojega gospodarstva. Toda De Gaulle hoče povrniti Franciji njen položaj velesile in njeno »slavo«, pa naj stane kar hoče. Da skrajša pot do atomske bombe in si jo poceni, je zaprosil Ameriko za pomoč. Želel je prepustitev tehničnih izsledkov ter dobavo potrebnega atomskega materiala. Ameriški predsednik Eisenhower mu je moral odgovoriti, da tej želji ne more ustreči, kajti poseben zakon prepoveduje sporočanje atomskih skrivnosti v inozemstvo in dobavo vojaškega atomskega orožja tujim silam.

V tem položaju je De Gaulle izkoristil dva dogodka: sklep vojaškega sveta Atlantskega pakta, da ustanovi tudi v Franciji zaloge atomskih bomb ter ženevsko konferenco. Takoj je sporočil v Washington, da bo dovolil vskladiščenje atomskih bomb v Franciji samo pod pogojem, ako jih bodo čuvali francoske čete ter odločale o njih uporabi. To se pravi, prišel bi hitro in poceni do že gotovih atomskih bomb, kar je pravzaprav hotel. Toda tudi na to zahtevo je Washington odkimal z glavo. Vrhovni poveljnik atlantskih vojnih sil, ameriški general Gruether pa je odvrnil, da bo moral v primeru, da Francija še naprej vztraja na svojem stališču, premestiti težke bombnike atlantskih vojnih sil v Anglijo, čeprav bo to prizadelo obrambo Francije same. Ti bombniki namreč morajo v primeru potrebe imeti atomske bombe takoj pri roki. Angleži imajo bombe lastne proizvodnje, poleg tega pa imajo tudi Amerikanci svoja skladišča tega »blaga«, ki ga seveda sami čuvajo. De Gaulle je hotel na ta način prav v času, ko je bila v Ženevi konferenca zunanjih ministrov in zapadna sloga neobhodno potrebna, izvajati na Amerikance posreden pritisk, vendar se mu to ni posrečilo. Vsekakor pa je to natezanje med obema zaveznikoma povzročilo hudo kri na obeh straneh, zato so minuli teden v Washingtonu napovedali, da se bosta še v teku letošnjega poletja sestala Eisenhower in De Gaulle, da uredita vse nastale spore.

Nemci bodo le volili predsednika v Berlinu

Spričo nezmanjšane napetosti med Vzhodom in Zapadom je zapadnonemški parlament sklenil, da bodo volitve državnega predsednika sredi julija v Berlinu, kot je bilo prvotno določeno. Odstop od tega sklepa bi v danih razmerah pomenil popuščanje sovjetskemu propagandnemu pritisku in znamenje slabosti, so bili mnenja v Bonnu. In slabosti pa Nemci ne marajo kazati, vsaj tako dolgo, dokler jim je drugi ne razgalijo.

V volilni borbi se nahajata dva kandidata, socialist prof. Carlo Schmid in krščanski demokrat Lübke. Schmid je eden izmed najbolj značilnih sodobnih nemških političnih osebnosti. Ima nekaj, kar je redkost med političnimi politiki, namreč veliko strokovno znanje in obdarjen je z talentom pisanja. Kot publicist si je ustvaril velik ugled med Nemci. Upa se lotiti tudi neprijetnih zadev. Tako je bil on med prvimi nemškimi politiki, ki je obiskal Poljsko in si upal napisati prijazne besede na račun Poljakov. Lübke je tudi brez dvoma spoštovanjaren vreden mož, vendar nima tolikega osebnega ugleda kot Schmidt, pač pa ima za seboj mogočno Adenauerjevo krščansko demokratsko stranko. Pri teh volitvah se bo tudi pokazalo,

kako so vplivale zadnje Adenauerjeve poteze, posebno pa njegovo trmasto vztrajanje na oblasti, na popularnost in udarno moč njegove stranke.

. . . in pri nas v Avstriji

Najdaljša vladna kriza po vojni

še vedno traja, kar navdaja resne ljudi z zaskrbljenostjo. Je dokaz, da so zadnje volitve ustvarile tako razmerje med obema glavnima strankama, da nobena ne more sama prevzeti oblasti, po drugi strani pa ena noče priznati drugemu prevladujočega položaja, ki je pa končno potreben za tistega, ki hoče oz. bi naj vladal in nosil glavno odgovornost.

»Prerivanje dveh rejenih bratcev v preozki kočiji«

je imenoval nekdo sedanja pogajanja za sestavo vlade. Socialisti pravijo, da se je OeVP v zadnjih 13 letih vladanja itak preveč zredila, OeVP pa odgovarja, da so se socialisti po zadnjih volitvah preveč napihnili. Kočija, namreč državna kočija pa je ostala ista kot je bila in za njune obilne želje pretesna. Dosedanja partnerja zato eden drugega porivata v stran.

Dve Raabovi ponudbi

Raabov maneuver, da zadovolji socialiste s finančnim ministrstvom, je spodletel zaradi odločnega odpora gospodarskih krogov v OeVP. Vendar njihova moč ni izhajala samo iz denarja, ki ga obvladajo ter vpliva, ki ga imajo v OeVP, ampak tudi iz podzavestne skrbi srednjih slojev, ki so kljub vsem pomislekom le videli v Kamitzu tistega moža, ki varuje kupno moč šilinga. Danes pa ima vsak tudi srednji človek in delavec kak skromni prihranek in je v skrbeh zanj, da se sčasoma ne spremeni zaradi inflacije v nič vreden papir. Tudi socialisti so bili presenečeni nad spontano reakcijo zveznih dežel v prid Kamitzu.

Nato je OeVP sporočila socialistom dva predloga: Dobé zunanega ministra, ki pa

ostane podrejen zveznemu kanclerju in državnega tajnika v finančnem ministrstvu, ali pa da se v vseh ministrstvih uvedejo poleg ministrstev podtajniki. Socialisti so oba predloga odklonili.

Predlog za »totalni porporec« je sam po sebi nesimpatičen, ker bi pomenil novo povečanje števila članov vlade, večje izdatke ter novo birokracijo. Poleg tega bi socialisti sicer radi dobili vpliv v dosedanjih OeVP-jevskih ministrstvih, vendar jim nič ne diši, spustiti v lastna, n. pr. v sicer zmanjšano, a še vedno precej zajetno Waldbrunnerjevo kraljestvo, zastopnike OeVP. Predvsem pa bi radi dobili sobesedo pri državnih bankah in bolj kot vse drugo, so odločanje pri odobravanju spregledov davkov ter nalaganju novih davščin. Tega se pa tisti, ki mnogo zaslužijo, seveda zelo boje. Povečini so ti seve pri OeVP.

Zaradi predolgi pogajanj postajajo socialisti že nestrpni. Čas Raabovih poskusov gre menda že res h kraju in sliši se, da mu je sam državni predsednik Schärff naročil, da naj pohiti, kajti sicer bo on povelil mandat kaki drugi osebi.

Največji povojni manevri

Istočasno z najdaljšo vladno krizo pa smo slučajno imeli največje manevre mlade zvezne vojske, ki so se minuli teden končali s parado po vseh večjih avstrijskih mestih. Manevri so dobro izpadli, ti itak vedno dobro izpadejo, hvala Bogu, in za zaključek smo mogli tudi v Celovcu videti mimohod 3000 vojakov, ki pa niso marširali ampak se vozili v paradnem tempu. Ljudje so jih navdušeno pozdravljali, kdo pa jih ne bi, mladih fantov; marsikdo si je pa v srcu želel, da jim na manevrih pridobljene večine v orožju ne bo treba uporabiti!

Za plebiscitno proslavo zvezna vlada nima denarja

Koroška deželna vlada je na posebni seji obravnavala izjavo finančnega ministrstva, da ne more dati nobenega prispevka za letošnje proslave 40-letnice koroškega plebiscita, ker je v državni blagajni suša. Koroški poslanci so zato sklenili, da bodo zahtevali vpostavitve primerne zneska v državni proračun za leto 1960.

Dunajčan v Ljubljani

Sotrudnik dunajske revije »Die Oesterreichische Furche« Hanns Salaschek je pred kratkim obiskal Ljubljano. Čeprav je s Koroške v slovensko prestolnico bliže, zato so obiski tudi pogostejši, bo vendar tudi naše bralce zanimal pogled na mesto in ljudi skozi dunajsko očala. Zato prinašamo nekaj značilnih odstavkov iz tega članka.

»Preden sem prekoračil mejo so mi razni ljudje v južnem predelu naše države pripovedovali zgodbe o začasnih aretacijah, političnih sumičenjih, o slovenskih bojnih napisih na avtomobilske šipe, celo o prerezanih gumah. Marsikaj od tega so menda bile zgolj izmišljotine. Kamor spodaj človek pride, povsod naleti na vljuden sprejem, pa naj se spusti v razgovor z železničarjem, policistom, poslovnimi ljudmi ali prvim človekom, ki ga srečaš na cesti. Na nemško vprašanje dobiš odgovor v istem jeziku, četudi mora oni najprej zbrati svoje besede. Se razume, da Slovenec takoj spozna Avstrijca, pa čeprav ga nagovorijo slovensko, srbohrvatsko ali celo češko. Trafikant, pri katerem sem povprašal po poštah znamkah, se je takoj pozanimal ali sem morda z Dunaja in mi nato ponudil avstrijske časopise. Da so bili samo taki, ki so levo usmerjeni, tega pač ni njemu pripisovati.

V Ljubljani se glede obleke kljub pospešeni industrializaciji še vedno opaža močan vpliv podeželskega prebivalstva. Slabo oblečenih ljudi je pravzaprav zelo malo, precej pa se jih nosi po najnovejši modi.

Mimo gledališč: Pri »Slovenskem narodnem gledališču« opaziš na lepahim ime tudi na Dunaju znanega dirigenta: Bogo Beskovic. Danec Kim Borg (z Metropolitan-ske opere) je pel Mefista, nadalje so bile napovedane predstave »Aide«, Hoffmanovih pripovedk« in »Prodane neveste«. Dramsko gledališče ima na programu Osborna, napovedana pa sta Shakespearejev »Henrik V« in Schillerjev »Don Carlos«.

V knjigarnah prevladuje politična, narodnogospodarska pa tudi specializirana tehnična literatura. Nemški pisatelji v prevodih so redki, pa še ti niso reprezentativni, ampak izbrani po političnih vidikih, posebno kar se tiče romanov: Kirst s svojim »08/15« in podobno. Pa tudi Rusov je malo videti, kjer se pa le pojavijo, so to

Hrast se omaja in hrib,
zvestoba Slovencev ne gane,

zaključuje Salaschek svoj opis Slovencev in njihove prestolnice.

SLOVENC

doma in po svetu

„Svetli spomini na Koroško“

Tržaška revija »Mladika« poroča pod tem naslovom o izletu slovenskega učiteljskega v Trstu na Koroško: »Prvi naš cilj je Osojsko jezero. Zal se je sonce skrilo za temne oblake. Pokrajina se je pomračila, jezero je postalo turobno in skrivnostno. Ustavili smo se v vasi, ki leži ob jezeru. Tu smo si ogledali samostan, kjer je v pokori preživel zadnja leta svojega življenja poljski kralj Boleslav. — V št. Jakobu, zavodu slovenskih šolskih sester, smo prvič prišli v stik s koroškimi Slovenci. Srečali smo se namreč s slovenskimi otroki, ki obiskujejo otroški vrtec v tamkajšnjem zavodu. V soboto smo se odpeljali h Gospe Sveti. Prof. Polanc nam je odkrival bogato zgodovino cerkve. Pozneje smo se ustavili na Gosposvetem polju, za slovenski narod zgodovinsko pomembnem kraju. Stali smo pred kamnitim prestolom, pričo svobode slovenskega naroda. Na tem polju si je slovensko ljudstvo ustoličevalo svoje vojvode, pravične in ljube. Skromno, a ponosno in samozavestno ljudstvo, ki se je znalo ohraniti kljub poznejšemu frankovsko-bavarskemu zatiranju. O da bi tudi mi, njihovi potomci, imeli isto zdravo vztrajnost in samozavest. — V soboto zvečer, v Celovcu! Koroški srednješolci so nam pripravili prigrizek sprejem s prijetnim zabavnim večerom. Slovenska pesem nas je združila, da smo se pozneje spustili v prijetne pogovore, ki so nas seznanili z njihovimi šolskimi problemi in narodnimi vprašanji, ki tako sličejo našim.«

„Osemletni Janko kot tolmač“

je naslov članka, ki ga je dne 2. junija objavil dnevnik »Westdeutsche Allgemeine Zeitung« v rubriki Poročila iz Bottropa. Članek, ki ga spremljajo tri fotografije, obsega več kot polovico strani. Podajamo skrajšan izveček:

»Osemletni Janko Kozmus je uren deček. Od oktobra lanskega leta je dosegel učni cilj in sedaj hodi že v drugi razred. Tudi Barbara, Ana in Helena nimajo prevelikih težav. Vendar je Janko izjema. Hitro se je razvil v priznanega poznavalca jezikov. Govori in razume dobro nemško, kot Slovenec obvlada seveda dobro slovenščino, razume pa tudi hrvaščino. To znanje jezikov mu je pomagalo do posebnega mesta tolmača v šoli. Ko gredo njegovi sošolci po šoli domov, spremlja Janko učiteljico go. Zander k šolarčkom v prvi razred, kjer od šestih otrok štirje nemško sploh ne razumejo. Janko jim prevede, kar učiteljica pove. — S tem pa Janko še ni izvršil svojega dnevnega dela. Popoldne sedi s sošolci in jim pomaga pri šolskih nalogah. Ker vse (slovenske) družine stanujejo v Kickenbergu, jih ima kmalu skupaj. Šele nato se igrajo. Ko je vse končano, pa vzame Janko knjigo in bere. Takšen je Janko!« — List »Med nami povedano«, ki ga izdaja dušebrižnik za Slovence v Porurju č. g. dr. Zdešar, k temu pripominja:

»Janko Kozmus naj bo vzgled vsem našim staršem, zlasti tistim, ki svojih otrok nočejo učiti materinščine. Mislijo, da je nemščina bolj imenitna, pri tem pa pozabljajo, da toliko glav veljaš, kolikor jezikov znaš. Čim več jezikov bodo znali otroci, tem lažje se bodo znali v življenju, kakor se je znašel komaj osemletni Janko!«

Angleško delo slovenskega geografa

V letopisu ameriških zemljepiscev »Annals of the Association of the American Geographers« je dr. Jože Velikonja, bivši profesor na slovenski gimnaziji v Trstu, ki pa se je pred nekaj leti preselil v Združene države in ondi nadaljuje svoj poklic, opisal preseljevanje prebivalstva po drugi svetovni vojni. Znanstveno je obdelal gibanje deset milijonov beguncev in izgnancev iz držav onstran železne zaves.

„KOROTAN“ splovljen v Pulju

Dne 21. junija so v Pulju plavili motorno ladjo »Korotan«, ki je ena izmed trojice 12.000-tonskih tramperjev, katere gradi ladjedelnica Uljanik za slovensko pomorsko podjetje »Splošna plovba« v Kopru. »Korotan« in njegova bodoča dva brata bodo najmodernejšje ladje jugoslovanske trgovske mornarice, ki se je v zadnjih letih močno razvila. »Tramper« pomeni dobesedno potepuh; to je ladja, ki pluje po vseh morjih brez določenega stalnega voznega reda in proge. Vkrcava in prevaja blago kakor pač veleva potreba. Tako bo ta nova ladja slovenske pomorske družbe nosila po vseh velikih lukah in oceanih ime Korotan.

Druga slovenska cerkev v Kanadi

Na pobudo posebnega odbora se je med slovenskimi rojaki, ki žive v Torontu (Kanada) začela akcija za zgraditev druge slovenske cerkve v okolici tega nad en milijon duš broječega kanadskega velenesta, kjer se je po drugi svetovni vojni naselilo znatno število Slovencev. Že pred leti so si ondi sredi mesta zgradili cerkev posvečeno Mariji Pomagaj.

Prva Atomska trgovska ladja

Dne 21. julija bo soproga ameriškega državnega predsednika Eisenhowerja botrovala prvi atomski trgovski ladji »Savannah II«, ki jo bodo spustili v morje v luki Hamden. Prihodnje spomlad bo pa ta ladja nastopila svojo poskusno vožnjo pod nadzorstvom ameriške vojaške mornarice. Ako bo poskušno dobro prestala, bo izročena v rabo neki zasebni trgovski družbi ter služila prevozu potnikov in blaga.

Nova ladja je 180 metrov dolga. Lahko vzame na krov 60 potnikov, v njenem trebuhu pa je prostora za 10.000 ton tovora, to je 100 vagonov. Njena notranja in zunanja oprema bosta vseskozi moderni, tako da že sedaj bolj liči kakor razstavni kot pa trgovski ladji. Sicer pa tudi ni bila zgrajena zaradi trgovskega računa, kajti njeno obratovanje bo dvakrat dražje kot obratovanje navadnih ladij na premog in nafto. Povrh tega niso štedili z denarjem, ki je šlo za varnostne naprave. V razliko z navadnimi ladjami je pri atomskih ladjah treba predvsem upoštevati nevarnost, ki jo predstavlja žarčenje atomskega goriva, ki nastaja pri obratovanju reaktorja. Nova ladja sicer ima veliko prednost, da bo morala samo vsake tri leta obnoviti zalogo pogonskega goriva. Za 500.000 km vožnje je potrebnih le 7000 kg urana, pa še pri tem znaša uporaba uranove snovi v resnici samo 60 kg. Kljub temu so pa pogonske naprave prav tako obširne in komplicirane, kot so pri vsaki drugi ladji stroji na parni ali motorni pogon. Reaktor, to je radioaktivno jedro naprave same, ne meri več kot en kubični meter. Obdaja jo ga pa hladilne naprave z vodo — v reaktorju namreč vlada vročina 275 stopinj Celzija, ki vzamejo zelo veliko prostora. Te pa so zopet obdane z debelim oklepom iz svinca in jekla, v obliki valja, ki je tudi napolnjen z vodo. Tega obdaja še en obod s 15 cm debelimi stenami iz jekla, nato pa še več debelih plasti svinca, betona, plastične snovi, jekla in železa, ki naj v primeru trčenja preprečijo sleherno poškodbo atomske naprave in zaprejo pot nevarnim žarkom.

Pa še eno vprašanje je bilo treba rešiti. Pri obratovanju atomskega reaktorja nastajajo ostanki, podobno kot pri gorenju v navadni peči pepel. Le s to razliko, da je atomski pepel radioaktiven, to je, tudi oddaja nevarne žarke. Zato bodo te ostanki spravljali v posebne, s svincom in jeklom obdane posode, katerih debele stene ustavljajo smrtnonevarne žarke. Ladja bo potem te posode izkravala v pristaniščih, od koder jih bodo prepeljevali naprej na posebej določene kraje za atomske odpadke.

Atomski reaktor proizvaja seveda poleg nezaželenega žarčenja samo toploto. To šele potem spremenjajo v pogonsko energijo za ladijske stroje s pomočjo običajne parne turbine, ki je v navadi tudi na ladjah na parni pogon. Razlika je le v tem, da pri njih daje toploto premog, ki ga kurijo v orjaških pečeh.

»Savannah II« bo imela plovno hitrost 20 vozlov na uro (37 km), kot je v navadi pri tovornih ladjah. Stala bo predvidoma 40 milijonov dolarjev (1 milijard šilingov) in gradi jo ameriško ministrstvo za

vojno mornarico. Samo reaktor stane 10 milijonov dolarjev in je precej podoben tistemu, ki ga ima prva ameriška podmornica. Gradbeni stroški nove ladje so skoraj dvakrat višji od stroškov za običajne parnike. Prav tako je dvakrat dražje tudi obratovanje, kajti uran je sila drag.

Vendar brez dvoma ni daleč čas, ko bodo tudi atomske ladje mogle konkurirati običajnim. Menijo, da se bo to zgodilo že v prihodnjih desetih letih. Najprej se bo atomski pogon uveljavil pri tankerjih, to je ladjah, ki prevažajo petrolej oz. naf-

Zdravnik svetuje:

Higiena mleka

Pravila o potrošnji mleka predpisujejo, da trgovci ne smejo prodajati mleko, ki izvira od krav, katerih zdravstveno stanje bi lahko neugodno vplivalo na kakovost mleka. Prav tako je prepovedano uporabljati tako mleko za mlečne izdelke, to je za surovo maslo, za sir, za skuto itd. ali ga pa primešati kateremukoli živilu. To velja predvsem za mleko tuberkuloznih krav in jetično sumljive živine. Za dobavljanje, prevoz, shranjevanje, obdelavo in predelavo ter za prodajo mleka veljajo posebni predpisi. Osebe, ki bolehajo za tuberkulozo katerekoli oblike, za trebušnim tifusom, za paratifusom ali ki začasno izločajo bacile tifusa, paratifusa in griže, dasi sami niso resneje bolni, ne smejo biti zaposlene pri dobavi mleka ali pri prometu z mlekom, ker je nevarnost, da z mlekom prenašajo omenjene bolezenske kali. Prepoved oblasti se pa lahko nanaša tudi na druge bolezni, katerih prenos je mogoč. Pri prometu z mlekom nadalje ne smejo biti zaposleni ljudje, ki imajo razjede, gnojne rane ali druge kužne kožne izpuščaje, posebno na rokah, kolikor utegnejo te bolezni škodovati kakovosti mleka ali vzbujajo splošen gnus. Kdor se hoče pečati z oddajo mleka, potrebuje posebno dovoljenje od pristojne oblasti. Tega dovoljenja pa ta oblast ne izdaja osebam, ki niso primerno zanesljive, nimajo strokovnega znanja ali pa bolehajo na poprej navedenih boleznih.

Mleko postaja takoj manj vredno, če je živina slabo krmljena in bolna. Strupi iz strupenih rastlin, ki jih žrejo krave na paši, lahko pridejo v mleko. Ravnotako dobi mleko nezaželen okus, če pije živina smrdljivo vodo ali če žre preveč kolačev iz ogrščice (Rapskuchen). Na okus in kakovost mleka jako ugodno vplivajo paša na planinskih travnikih, detelja, korenje in oves. Izdatna krepka krma poviša količino maščobe. Če stoji živina mirno v hlevu, vpliva tudi to ugodno na kakovost

to. Te sedaj porabijo okrog 10 % svojega tovora kot gorivo, da ostanek prepeljejo na cilj. Ako bi ladja uporabljala atomsko pogonsko gorivo, bi ne rabila petroleja in tovorni prostor bi bil docela izkoriščen.

Ko bo pa atomsko pogonsko sredstvo spričo vedno napredujoče atomske tehnike postalo cenejše, bodo pa atomski reaktorji izpodrinili parne stroje in bencinske motorje tudi na potniških ladjah. Za dosego tega cilja bodo mnogo pripomogle izkušnje, ki jih bo nudilo obratovanje »Savannah II«. Imenuje se tako, ker je že druga ladja s tem imenom. Prva se je proslavila pred 150 leti, ko je leta 1819 izplula iz istoimenske luke Savannah v južnem delu Združenih držav in prepeljala svoj tovor v Evropo. Bila je prva ladja na parni pogon, ki je preplula Atlantski ocean. Zaključila je s tem tisočletno dobo ladij na jadra in začela dobo parnikov. Njeni nasledniki bo pa usojeno, da zaključijo parno plovbo in začne atomsko.

mleka, posebno na količino maščobe, ki je obilnejša. Za količino in kakovost mleka je torej jako priporočljivo, zatirati v hlevu nadležne muhe in obade, da ne dražijo živine, ker ta tedaj ne more mirovati.

Okus mleka se nadalje lahko spremeni, če navzame kak neprijeten vonj; tako na primer hlevski smrad, če stoji mleko v hlevu dalj časa v odprtih posodah. V prodajalnah pa lahko zadobi mleko duh po česnu, po različno dišečih sirih, po parfimiranih milih, po petroleju, po gorilnem spiritu itd. Vse te okoliščine je treba upoštevati in take nedostatke odstraniti, oziroma predmete in potrebščine, ki širijo zoprni duh tako zavarovati, da mleko ne privzame te neprijetne vonjave. Zdravo, odnosno sveže mleko ima vedno lahko-sladkoben okus in je značilnega sladkobno milega duha.

Pri temperaturi nič stopinj Celzija se mleko ne pokvari skozi 40 dni. Tri dni lahko hranimo mleko pri + 3 stop. Celzija. Samo 20 ur pa ostane mleko nespremenjeno pri temperaturi + 20 stopinj Celzija. Ker pa poteče mnogo časa, preden pride mleko od proizvajalca do potrošnika, mora vsebovati mleko čim manj bakterij, ko pride iz mlekarne, to je iz zavoda za konzerviranje mleka in za izdelavo mlečnih izdelkov. Da kolikor mogoče znižajo število bakterij oziroma morebitnih povzročiteljev bolezni, morajo zamoriti ali vsaj oslabiti bakterije v mleku. V ta namen ga pasterizirajo. Pasterizacija mleka (poimenovanje po znanem francoskem kemiku Louisu Pasteuru) obstoji v segrevanju mleka izpod vrelišča, to je izpod 100 stop. Celzija za nekaj sekund, ali pa za 30 minut, če ga segrevajo na 63 stop. Celzija. Kratkodobno segrevanje mleka na preko 80 stop. Celzija se povsod vedno bolj uveljavlja.

Mlekarna v Celovcu, kamor dovažajo iz posameznih zbirališč na kmetih dnev-

no 40 do 45 tisoč litrov mleka, razpošlje mleko prodajalcem v mestu in pa v letoviške kraje ob Vrbskem jezeru. Preden ga pa razpošljejo, pa mleko natančno pregledajo: Izvežbana oseba preizkusi z žlico mleko vsake kangle. Ako ugotovi, da je mleko kislo, mleko iz tiste posode takoj izločijo iz potrošnje. Dobro mleko pa zlijejo nato v pripravljene široke pločevinaste posode, iz katerih odteče v centrifuge, to je v stroje za čiščenje mleka. Pri čiščenju odpade od dnevne količine 40 do 45 tisoč litrov mleka 30 do 40 kg na smeti in nesnago. Te odpadke, ki vsebujejo hlevski gnoj, dlačice, steljo, prah itd. in so polni bakterij, sežgejo. Očiščeno, oziroma centrifugirano mleko, potem segrevajo na 85 stopinj Celzija za dobo petih sekund, nakar ga ohladijo na + 4 stopinj. Celzija.

Posneto smetano pa segrevajo na 95 stopinj Celzija deset sekund dolgo in jo nato prav tako ohladijo na + 4 stop. Cel. Del tako ohlajenega mleka in tako ohlajene smetane vlijejo potem v dobro razkužene četrt, pol in enolitrske steklenice, katere zamašijo s kolustato lepenko. To polnjenje steklenic vrši osebe s stroji avtomatično na tekočem traku. 75 odstotkov sladkega pasteriziranega mleka pa vlijejo v kangle po 25 do 30 litrov (ki jih je moč dobro zapreti). Te razvažajo nato v prodajalne. V promet pride torej samo pasterizirano mleko, in sicer v zaprtih steklenicah ali v velikih kanglah. Razlika med mlekom v steklenicah in v kanglah je ta, da je mleko v kanglah pri litru za 40 grošev cenejše, ker vsebuje nekoliko manj maščobe in je tudi bolj izpostavljeno naknadnemu onesaženju zaradi počasne prodaje. Mleko v kanglah namreč vsebuje 3,2 odst. maščobe in stane 1 liter 2,30 šil., v zaprtih steklenicah pa vsebuje 3,6 odst. in stane 2,60 šil.

Tudi vsi mlečni izdelki, to so skute, surovo maslo, jogurt in različni siri, so narejeni iz pasteriziranega mleka. Pasterizacija zajamči samo začasno uporabo mleka brez škode in zmanjšano nevarnost okužbe. Brezpogojna zaščita pred infekcijo pa je mogoča samo, če vre mleko 10 minut dolgo. Pri dojenčkih je treba pač posebno paziti, da dobijo samo zavreto in primerno ohlajeno mleko, ker so jako sprejemljivi za tuberkulozo. Veterinarska oblast se sicer silno trudi, da iztrebi tuberkulozno živino, vendar pa je na Koroškem kljub temu še vedno kakih 10 odstotkov tuberkulozne govede.

Ker pa lahko okuži mleko tudi v mlekarni zaposleno osebo, je zdravstvena oblast odredila, da preiščejo uradni zdravniki uslužbenca dvakrat na leto, če nimajo tuberkuloze ali pa so bacilonosci v črevesju. Večkrat na leto preiščejo tudi vodo, ki jo uporabljajo za čiščenje posod, če ne vsebuje kakih bolezenskih kali.

Higiena mleka je torej velikega pomena za razcvet narodnega gospodarstva. V času, ki poteče od dobave do potrošnje, je higiena mleka odvisna od mnogih okolištin in je povezana z mnogostranskimi postopki, katere je treba vestno izvajati. Le na ta način je zagotovljena dobava brezhibnega mleka, kar je v prid in v korist našemu zdravju.

Dr. G.

FRAN ERJAVEC, Pariz:

243

KOROŠKI SLOVENC

(III. del)

Razumljivo je tedaj, da se je prebivalstvo močno oddahnilo, ko je prinesel dne 9. XII. neki avstrijski častnik vest o dne 3. XII. sklenjenem premirju, a dan pozneje so vnovič vkorakali v Velikovec avstrijski oddelki, postavili svoje straže ob Krki in dne 12. XII. se je javil eden izmed avstrijskih huzarskih častnikov že tudi pri deželni upravnici komisiji v Celovcu. Nadvojvodu Karlu je bila sporočena le sklenitev premirja, ne pa tudi demarkacijska črta med obema armadama, zato je smatral, da bo potekala tam, kjer bodo stale v tistem trenutku njegove čete. Glede na to je tudi poskušal pomakniti svoje čete čim dlje. Isto so pa seveda poskušali tudi Francozi, zato je prispel že dne 13. XII. v Celovec štab francoskega generala Mermeta, nakar mu je sledila naslednji dan Gardan-ova pehotna divizija. Tedaj so se seveda morali Avstrijci vnovič umakniti, a Mermet je zahteval od upravne komisije novih 200.000 gld. Grof Goess ga je poskušal pregovoriti, toda Mermet je izjavil, da bo zahteval en milijon, ako ne dobi zahtevane vsote v 24 urah. Upravna komisija se je obrnila sicer naravnost na maršala Masséna, toda istočasno je tudi hitela razpisat prostovoljno posojilo 100.000 gld, zasegla pri celovškem magistratu vso gotovino in vrednostne papirje (skupno 8006 gld) in hitela po vsej deželi izterjevati vse zaostale kontribucije. Mermet je mislil, da se skuša upravna ko-

misija upirati, zato je nastanil zaradi eksekucij v Celovcu cel dragonski polk in zaplenil skladišča v Velikovcu. Tedaj je napela upravna komisija svoje poslednje sile, da je zbrala zahtevanih 200.000 gld, a te kot dopolnitev že poprejšnjih zahtev, ker da je s podpisom premirja ugasnila tudi francoska pravica stavljanja nove zahteve. Oba francoska generala sta se s tem zadovoljila, vrnila zaplenjena velikovska skladišča, preklicala zahtevo po 800 vprežnih konjih in obljubila celo priporočilno pismo za bodočega francoskega guvernerja na Koroškem, maršala Neyja. Dne 19. XII. je general Mermet odšel proti Beljaku in Massénoвете so izpraznile deželo, toda s seboj so odnesle skupno 252.473 gld samo v zlatu in srebru, ne računajoč ostalega papirnatega denarja in izdatkov za preskrbovanje francoskih čet v naravi za časa zasedbe. Kmalu nato je maršal Masséna sporočil v Celovec, da ne ve o navedenih denarnih rekvizicijah ničesar, zaradi česar jih je treba tudi vrniti, kar se pa seveda ni zgodilo nikoli.

Toda do sklenitve in izvršitve mirovne pogodbe je sledil sedaj Massénovim četam armadni zbor maršala Neyja, prišedšega s Salzburške, ki je štel 12.000 pešcev, 600 konjenikov ter 1600 mož topništva in trena s 1800 konji. Za njegovo vzdrževanje so vzeli Francozi upravni komisiji iz rok vsa njena skladišča živin in zahtevali od Koroške mesečno še po 3000 q pšenice, 1000 q rži, 1000 volov, težkih po 3—4 q, 6000 mer žganja, 12.000 q riža, 40.000 škaflov ovs, 12.000 q slame in 24.000 q sena. Dnevno potrebo riža, pijače in stročnic so računali po 4 krajc. na moža in na dan, ki naj bi bili plačani v gotovini, za kar pa ni bilo več gotovine. Jasno je, da je bil s temi dajatvami

strašno prizadet tudi naš slovenski koroški kmet. Poveljstvo v Celovcu je prevzel Van der Waid. Iz Celovca so poslali stanovskega odbornika Maierhofna k francoskemu generalnemu guvernerju na Dunaj, da bi dosegel kake olajšave, toda zaman. Dne 23. XII. je predložil tajnik maršala Neyja upravni komisiji celo posebno polo z 31 vprašanji, po katerih bi morali v 24 urah vsi imovitejši prebivalci navesti vse svoje dohodke, kar je bilo pa seveda tudi neizvedljivo. Razen tega je francoski komisar izsilil tudi vso opremo celovške bolnice s 300 posteljami (ta je bila na vetrinskih utrdbah) in dne 26. XII. končno predložil ukaz avstrijskega generalnega intendanta, po katerem je odpadlo na Koroško 5 milijonov od 100 milijonov, ki jih je morala plačati Avstrija takoj za vojno odškodnino. Da bi zbrali vsaj majhen del te ogromne vsote, so predvideli prisilno vojno posojilo in posebno loterijo, obenem pa poslali (28. XII.) pod vodstvom škofa Salma posebno deputacijo k cesarju na Dunaj s prošnjo za pomoč in nasvet. Komisija pa menda sploh ni resno mislila na tako plačilo, temveč ga je hotela z navedenimi ukrepi le zavlačevati in Francoze slepiti.

Dne 29. XII. je prispel v Celovec sam maršal Ney, se nastanil v dvorcu in takoj se on zahteval potrebščine za bolnico in sukno za svoje vojake. Naslednji dan je bil pri Neyu velik sprejem. Ker so se ga udeležili vsi domači povabljeni v žalnih oblačilih, je razjarjeni Ney takoj drugi dan zahteval od dežele še 1000 konj, nove obleke za ves svoj vojni zbor in po 8000 frankov za svoje lastno gospodinjstvo.

(Dalje prihodnjič)

VOGRČE (Iz farne kronike)

Nekoč je bilo zapisano, da je v Vogrčah precej zakrknjenih samcev. Zadnje čase so se nekateri že omehčali in ušli v zakonski stan, na nekatere pa še čakamo. Tako je zdaj Komanov Feliks pripeljal ta mlado k Nachbarju, namreč Ljudmilo Rudolf iz Vidre vasi. Zelo jo pri Nachbarju potrebujejo. Tudi Maksimiljan Žmavcer, pd. Svojčnik, ima sedaj ženo Veroniko Kralj iz Grabelj.

Novakovo Trezo pa je odpeljal ženin Foltej Kometter iz Stražišča pri Vetrinju. Bila je pridna in delavna in jo privoščimo ženinu, ker je že tako dolgo čakal na gospodinjno, četudi smo jo v Vogrčah radi imeli zaradi njene pridnosti.

V petek zvečer, 12. maja, so nenadoma umrli Wakounikova mati Amalija Vodiunik. Prav zadovoljno so povečerjali, potem jih je naenkrat zadela kap in tako je smrt zadala hud udarec Wakounikovi družini. Bili so skromni, potrpežljivi, dobrega srca, radi pomagali, predvsem pa verni, res prava »mati« družini in fari. Na smrt so pa že dolgo mislili in jo vdanu pričakovali. V nedeljo smo jo ob zelo veliki udeležbi pokopali. Ker je njena hčerka poročena z orožnikom g. Petratschem, se je pogreba udeležilo tudi zastopstvo orožništva v Dobu.

Včasih se pri nas zgodi tudi kaj takega, kar je boljše, da ni zapisano, sicer bi se kdo še bal priti v Vogrče. Tako je bilo v dnevnem časopisu zadnjič brati, kako je domači župnik ločil dva sosedu, ki sta se precej divje pretepala. Včasih so bile glede pretepanja Vogrče znane, sedaj pa je mnogo boljše in nočemo, da bi se od nas kaj slabega pisalo. Upamo, da bo sedaj še boljše, ko mora vsak uvideti, da se spori na tak način ne poravnava in da to prinese le škodo.

LOČE POD JEPO

Na dan sv. Rešnjega Telesa, ki je najlepši praznik prebujenja, je tudi v naši fari zelo živahno in vedno se mnogo ljudi udeleži slavnostne procesije. Nebo so sicer zastirali oblaki, vendar je bilo prijetno hladno in brez dežja. Tudi sledečo nedeljo v Bačah je sodelovalo pri obhodu mnogo domačinov in tudi letoviščarjev ni manjkalo. — Žalostna znamenja današnjega časa prihajajo do izraza, žal, celo med procesijo, kjer se celo deklice kratko malo stopajo! Glede dolžnega spoštovanja do najsvetejšega, do duhovnika, smo dokaj šibki tudi na deželi. Če oče svojemu sinu naroči, da naj, čim se pojavi katehet-duhovnik v razredu, gleda skozi okno, je to zelo žalostno.

Umrli je vpok. ravnatelj ljudske šole M. Andrič, ki je dolgo let služboval na naši šoli. Prišel je k nam kot mlad učitelj slovenskega pokolenja, pa se je kmalu usmeril po »Heimatdienstu«. — Mnogo se je govorilo in malo molilo. Šele zastopnika požarne brambe sta izrekla besede v krščanskem duhu na tem pogrebu. Č. g. župnik pa molil zanj očenaš v nemščini, nato pa še enega v slovenskem jeziku za vse rajne farane, kar pa je pogrebno družbo gospode nekam razburilo. Po pogrebu je bila za rajnega maša. Pogrebna družba gotove gospode je z otroki vred odšla domov, deloma pa v gostilno, le ostali domačini Slovenci so šli v cerkev in tam molili za pokojnika, da bi mu Bog dal večni mir in pokoj na slov. pokopališču, kot se to spodobi in kot je to pri nas tudi navada.

Vse bolj domač je bil pogreb pok. Neže Klančnik, stare 92 let in pok. Štefanije Podlipnik, stare 66 let.

Zadnjo nedeljo je bilo v naši fari prvo sv. obhajilo, h kateremu je pristopilo 25 otrok. Fara šteje okoli 1460 katoliških vernikov. V tem letu smo imeli 10 pogrebov, 5 krstov in eno poroko.

NONČA VES

Pri nas v Nonči vesi se vedno kaj novega zgodi. Včasih se skregamo, včasih se pa tudi radi imamo. Tako so nam konec maja s prižnice povedali, da se Podlesnikova Tončka in Franc Plave iz Humč tako dobro zastopita, da bi najraje bila vse življenje skupaj.

Po Tončko in njene svate so pribrzeli avtomobili in jih odpeljali v Kazaze, kjer je nevesto čakal ženin Franc. Po poroki je bila pri lgu vesela svatba. Ni manjkalo seveda šal po stari domači navadi; pri tem so »kradli« celo taki, ki pravijo drugače, da je krasti greh! Tončki in Francju želimo mnogo srečnih dni.

Že dolga leta je Boštlovemu sinu Štefanu Hudobniku uhajal pogled k dekletu

Pri nas na Koroškem

onkraj potoka. Sedaj pa, ko iz starega Boštlovega hotela (nekdanje je tam bila gostilna) nastaja čedna nova in udobna hiša, se je okorajšil in stopil pred Simonovega očeta in zaprosil, »Kaj ko bi mi jo dali?« namreč hčerko Micko Riedl. Oče je potrdil in tako sta si 7. junija pred domačim dušnim pastirjem in zbrano sososko obljubila, da je ni sile na svetu, ki bi ju mogla še kdaj ločiti. Po poročnem obredu pa je gostoljubna Šimanova hiša sprejela veselo družbo svatov. V prijetni zabavi je hitro minilo nekaj prijetnih uric. Novoporočencema želimo, da že na tem svetu okusita košček raja, da dolgo živita v ljubezni in zadovoljstvu!

ZIHPOLJE

V nedeljo, Srca Jezusovega, dne 7. junija, je bilo pri nas prvo sv. obhajilo otrok. Deset deklic in šest dečkov je prvi pristopilo k mizi Gospodovi. Lepo in ganljivo je bilo videti te nedolžne otroke, posebno pa belo oblečene deklice z venčki. Bog jim daj milost, da bi vedno ostali tako čisti in pridni. Tudi njihovi starši so na ta dan povečini prejeli sv. obhajilo, zato je bila slovesnost toliko lepša.

Pred župniščem sta kar dva domača fotografa nastavljala svoje aparate, da za poznejša leta ohranita prvoobhajancem in staršem spomin na ta lepi dan. Kuharica pa je imela polne roke dela, da je pripravila kavo in potico obhajancem po sv. maši, da so se mogli še telesno okrepčati in nato nastopiti pot domov.

V nedeljo, dne 31. majnika, je bilo — kot vsako leto — praganje. Bali smo se že, da nam bo dež motil praznik, pa nam je končno nebo le bilo toliko dobrotljivo, da smo lahko opravili procesijo, čeprav po krajši poti.

GRABLJE PRI PLIBERKU

V nedeljo, dne 7. junija, je umrl Melhior Petkounig, najstarejši »oči« pliberške fare. Tako so ga klicali stari in mladi. Dočakal je lepo starost 93 let, kljub težkemu delu, ki ga je dolga desetletja opravljal na žagi, kjer je po nesreči izgubil levo nogo. Pa tudi pozneje je kot invalid še vedno rad pomagal pri kmečkem delu. Svojo starost je preživel pri Grabljah pri Pliberku.

Vsi so ga poznali in imeli radi, posebno zaradi njegove srčne dobrote in veselosti. Dobre volje mu res nikoli ni zmanjkalo, žalosti pa skoroda ni poznal. Vsakogar je spodbujal k pogumu in vedrosti in pogosto se je čudil mladim fantom, da tako malo pojo. Še bolj pa se je čudil »predajavcem« (tistim, ki ne delajo radi) in jim rekel: »Glejte, včasih smo veliko in radi delali, saj je Kristus tudi bil delavec.«

Do zadnjega časa je še cepil drva in razdiral grče, katerim nihče drug ni bil kos.

Zelo rad je tudi prepeval stare domače koroške pesmi, ki jih mlajši nismo več znali. Še nekaj dni pred smrtjo je prepeval. Živel je skromno, a je bil z vsem zadovoljen. Razveselil se je vsakogar, ki ga je obiskal. Posebno pa so ga imeli radi otroci, za katere je imel vedno sladkorčke v žepu. Ti so mu zaradi njegove dolge sive brade in darežljivosti rekli kar »Miklavž«.

Pokojnik je bil mož zdravega, vernega ter zavednega slovenskega rodu. S svojim zgledom je dokazal, da sta delo in vera v Boga najboljši temelj za srečno življenje in lepo smrt. Počivaj v miru, blaga duša!

BILČOVŠ (Pogrebi)

Dne 29. marca je umrla v Želučah Pavlijeva mati Apolonija Schuster. Dolgo je bila prikovana na posteljo. Pred več leti je padla in si je zlomila nogo. Od tega časa ni več prišla iz postelje. Prenašala je svoj križ voljno in je rada prejemale svete zakramente, kadar je bila sv. maša v Želučah. Dne 29. marca t. l. jo je smrt rešila trpljenja. Ob obilni udeležbi pogrebcev smo jo položili k zadnjemu počitku pri farni cerkvi sv. Jakoba v Bilčovsu.

V Trabesinjah v kotmirski fari je nena-

doma umrl v Bilčovsu rojeni Schellander Gregor. Našli so mrtvega in so ga prepevali v njegovo rodno faro, kjer smo ga položili k zadnjemu počitku, dne 9. majnika. Naj počiva v miru!

Iz Švice je prinesel brzojav žalostno vest, da je tam umrla Terezija Jesenko nagle smrti. Pred leti je šla v Švico za zaslužkom in si tam prihranila precej denarja. Pa jo je nenadoma prišla zavratna bolezen in je morala tako mlada tam v tujini umreti. Njeni starši so ji preskrbeli vrnitev v domovino, ki je bila žalostna. Dne 22. majnika smo jo položili k zadnjemu počitku; ob obilni udeležbi se je pomikal dne 22. majnika pogreb rajne. Izpolnila se ji je zadnja želja, da v zemlji domači ji truplo leži. Staršem in celi Mažijevi družini naše iskreno sožalje!

(Nevihita)

V petek, 18. VI. proti večeru so se začeli zbirati črni oblaki nad našo faro in kmalu je začel padati dež. Bliskalo in grmelo je tako, kakor ljudje še ne pomnijo. Vtila se je strašna ploha in bliski so švigali, da se je noč spremenila v dan. Na več krajih je udarila strela in naenkrat se je raznesla vest, da je strela užgala ske-

ST. JAKOBSKA IGRALSKA DRUŽINA

v a b i
na izredno lepo igro

„Vislavina odpoved“

v 5 dejanjih, ki bo v nedeljo, dne 5. julija 1959 ob 8. uri zvečer na dvorišču župnišča v St. Jakobu v Rožu.

Ta igra je visoka pesem požrtvovalne ljubezni poljske plemkinje Vislave. Godi se v času poljsko-švedskih bojev. Plemenita Vislava ljubi grofa Januša, toda Janušev oče, ki je na strani sovražnika Šveda, ne mara slišati o tej zvezi ničesar. Po težkih dogodkih, ko se zdi, da bo Vislava le dosegla svoj cilj: bogastvo in časten naslov in s tem srce Januševu, pa zve, da se je Januš vdal pritisku očetovemu in da se je odločil za drugo.

Zdaj se pokaže veličina Vislavine ljubezni, da se odpove ženinu in hoče samo služiti DOMOVINI, BOGU in REVEŽEM!

denj pd. Jakopiča v Pogradu in kmalu na to še skedenj pd. Tinjaka na Mali gori. Ker je bila elektrika odklopljena, sirena ni mogla delovati. V najhujšem naluvo so hiteli brambovci požarnih bramb na pomoč. Ker sta stala skedenja takoj vsa v plamenu, niso mogli rešiti strojev. Le živino so rešili.

Ljudje so bili v silnem strahu, ker niso vedeli, kam bo strela udarila. Ker so imeli ljudje že seno pod streho, jih je tem huje prizadela nesreča. Že lani je strela vžgala na Moščenici Krušev skedenj in

Ali ste že plačali naročnino?

ogenj je preskočil tudi na Matjakovo hišo in skedenj. Pred par leti pa je na enak način pogorel skedenj pri Kranjcu v Bilčovsu. Treska in hudega vremena, reši nas, Gospod!

SELE

(Križ na Setičah)

Na vrhu Košute stoji svetel železen križ, tudi na Peci so ga postavili, postavimo ga še mi na Setičah! Ta lepa zamisel se je uresničila v nedeljo, 21. junija. Pod vodstvom Vorancovega in Senčnikovega Folteja je izvršilo to delo sedem fantov-korenjakov. Ni bila lahka naloga: nesti težka mecesnova križeva dela, pol vreče cementa, sipo, vodo, potrebno železje in orodje dobri dve uri daleč navkreber po pobočju gore! Pa so nalogo le izvršili. Sedaj stoji vrh gore štiri metre visok križ, pritrjen v tla in z žico trdno zasidran, na njem pa blagoslovljeno razpelo.

Vsa čast in zahvala darovalcem in sodelujočim! Naj kraljuje Kristusovo znamenje na gorski višini in priča o vernosti ljudstva, ki biva pod njim v dolini!

CELOVEC

(Smrt odvetnika dr. Oberlanerja)

V nedeljo popoldne je pri kopanju na jezeru zadela kap celovškega odvetnika dr. Leona Oberlanerja. Kot navdušen plavalec je tudi ta dan izplaval daleč ven na jezero, kjer ga je bržkone zadela srčni napad. Bližnji kopalci so ga spravili na suho. Takoj došli zdravnik je začel z umetnim dihanjem, kajti dr. Oberlaner je še kazal rahle znake življenja. Toda med prevozom v bolnico je izdihnil. Pokojnik je bil po rodu iz učiteljske družine s številnimi otroki iz Winklern na Gornjem Koroškem. Po pravnih študijah in praksi je leta 1925 odprl odvetniško pisarno v Celovcu. Smrt ga je zadela v 67. letu.

Pridobil si je velik ugled s svojim poklicnim poštenjem, bil pa je tudi resničen katolik in demokrat. Dolga leta je bil član škofijskega cerkvenega sveta. V letih 1935 in do 1938 je bil predsednik Odvetniške zbornice v Celovcu. Po vojni je od leta 1948 do smrti zopet zavzemal to ugledno in odgovorno mesto. Težko prizadeti družini tudi naše sožalje!

ZA TISKOVNI SKLAD SO DAROVALI

Pišek N., Otož, 40.—; Nahtigal Jože, Salebi, Švedska 25.—; P. Odilo Hanjšek, Lomont, 100.—; neimenovani, 7.—; Male Katarina, Lepena, 50.—; Preč. g. Mohor Pičej, Pongau, 20.—; Krainz Franc, Škocijan, 5.—; Živkovič Ivan, Linz, 40.—; Kopeinig Jožef, Vobre, 20.—; preč. g. Zergoi Florian, St. Jakob, 60.—; Kuster Apolonija, Miklavčevo, 5.—. Hvala darovalcem. Naj žive posnemovalci!

VUDMAT — DEVICA MARIJA NA ZILJI

V soboto, dne 13. t. m., je majhna vas Vudmat ob Dravi, blizu Podravelj doživela lepo slovesnost. Ta dan sta namreč kovaški mojster g. France Verginz iz Svetne vasi in gospodična Elfrieda Aichholzer, pd. Kajžnikova iz Vudmata praznovala svoj poročni dan.

Poroka sama je bila v Marijini cerkvi na Zilji. Poročne obrede pa je opravil ženinov župnik č. g. Joža Vošnjak iz St. Janža v Rožu.

Lepo slavlje pa je še posebej povzdignil moški pevski zbor iz St. Janža v Rožu in okolice — 14 fantov — pod vodstvom mladega pevovodje in organista g. Hanzeja Gabriela.

Pevski zbor je krasno pel pri poročni maši, na orglah je mojstrsko spremljal g. H. Gabriel. Tudi pred cerkvijo je zadonela pozdravna pesem in je to petje ravno v tamonjšni fari zbudilo veliko občudovanje ko so ljudje slišali zares krasno, ubrano slovensko petje.

Svatovska pojedina je bila v hiši neveste v Vudmatu, kjer se je zbralo nad 30 gostov. Med petjem in zdravici je čas hitro minil in so bili gostje nadvse zadovoljni ob bogato pogrnjeni mizi. Pri obredu sta bila še tudi navzoča č. g. dr. France Šegula, župnik iz D. M. na Zilji, in č. g. vpokojeni župnik Janez Petrič iz samostana Wernberg, apostolski popotnik imenovan, ker je mnogim duhovnikom vedno za pomoč na razpolago.

Zvečer pa so pevci in navzoči duhovniki še opravili lepo večerno pobožnost pri kapelici v Vudmatu.

Starši ženina in neveste izrekajo ob tej priliki tudi najlepšo zahvalo vsem gostom in posebno še pevcem za njihovo udeležbo in krasno petje. Ženinu in nevesti želimo obilo sreče na novi življenjske poti!

Pazite na pravočasne prijave in odjave

V zakonu o kmetijskih dodatnih rentah so postale veljavne nekatere važne spremembe. Posebno je treba paziti na nova pravila o prijavah, odjavah in povečanju izjem pri zakonitem zavarovanju. V zvezi s tem vas še prav posebno opozarjamo na to, da pravočasno odaste prijave, kajti zamudnikom se zna zgoditi, da bodo utrpeli občutno gospodarsko škodo.

Po noveli z dne 18. marca 1959 k zakonu o starostni renti v kmetijstvu kmetovalec, ki istočasno sprejemajo rento na podlagi kateregakoli drugega zakona, ni treba, da so zavarovani še po zakonu o starostni renti v kmetijstvu. Njihova renta mora v tem primeru znašati najmanj 550 šilingov, če so neporočeni; za poročene pa 750.— šilingov.

Po noveli z dne 18. marca je spremenjena tudi letna doba, v kateri je kdo izvajal poklic kmetovalca. Pred veljavnostjo te novele je bil za obvezno zavarovanje za starostno rento v kmetijstvu pogoj, da je kmetovalec vsaj devet mesecev na leto

samostojno kmetoval in delal le tri mesece v kakem drugem poklicu. Sedaj pa zadošča za obvezno zavarovanje, da le osem mesecev na leto dela kot kmetovalec, ostale štiri mesece pa je zaposlen lahko v kakem drugem poklicu. Na podlagi tega novega določila je omogočeno priti do te ali one rente osebam, ki doslej niso bile upravičene sprejemati rento po ASVG (zakonu o splošnem socialnem zavarovanju) in tudi ne po zakonu o starostnem zavarovanju v kmetijstvu.

Obe določili veljata od 1. januarja 1959. Zavoljo tega se morajo kmetovalci, ki so bili leta 1958 dalj časa kot 4 mesece v službi, v kateri so bili zavarovani po ASVG, odjaviti pri občini od zavarovanja po zakonu o starostni renti v kmetijstvu. Odjaviti se morajo tudi kmetje, ki že dobivajo rento po kakem drugem zakonu o starostni renti in znaša ta več kot 550.— šilingov oziroma 750.— šilingov. V obeh primerih pa je zakonu o zavarovanju za starostno rento v kmetijstvu podvržena žena,

če sta oba zakonca solastnika kmetije.

Pri občinskem uradu pa je treba prijaviti tudi naslednje spremembe, do katerih je prišlo v družini v teku leta 1958: spremembo števila otrok, ki so delali na kmetiji, kateri otrok je postal star 20 let, prodajo ali zakup kmetije itd. Vsa ta dejstva vplivajo namreč na višino prispevkov za starostno rento. Mislimo, da je v interesu vsakogar, da te prijave oziroma odjave čimprej izvrši. Tiskovine (formularje) dobite pri občinskih uradih. Še enkrat vas zato opozarjamo, da ne zamudite terminov za prijave in odjave v zvezi z zavarovanjem za starostno rento v kmetijstvu.

Vsak, ki mora biti zavarovan oziroma vsak, ki mora plačevati tozadevne prispevke, se lahko informira glede tega pri okrajnih kmečkih zbornicah, kadar tam uraduje strokovnjak za socialna vprašanja. Podrobne informacije pa dobite tudi pri uradu za dodatne rente v Celovcu, Fromiller Str. 7. Uradne ure pri tem uradu so vsak dan dopoldne.

in število oseb, ki se pri delu ranijo, še vedno narašča. Samo v letošnjem aprilu se je pomnožilo število nesreč nasproti lanskemu za 7,6 odst. Do 30. aprila je bilo letos javljenih kmetijskih in gozdarskih socialni zavarovalnici 18.936 nesreč. Vse te nesreče so se zgodile od 1. januarja do 30. aprila. Leta 1957 se je zgodilo v tem obdobju 17.595 nesreč.

Dodatna sol preprečuje bolezni perutnine

Ameriški raziskovalci so prišli na to, da se da s soljo odpraviti kanibalizem kokoši. Krmi je treba 4 do 5 dni dodajati 1 do 2 odstotka soli. Ta dodatna količina soli presega tisti 0,5 do 1 odst. soli, ki je normalno v priporočenih krmnih mešanica. Z dodajanjem 1 velike žlice soli na 4 l pitne vode v teku enega dopoldneva s ponovitvijo po treh dneh so v 99 slučajih popolnoma ustavili kanibalizem kokoši. V teh treh dneh ne smejo kokoši piti nobene druge vode.

Češnje za zimo

Zelo priporočljiv način shranjevanja češenj je vroče polnjenje. Čas kuhanja je pri tem načinu kratek, ohranijo se vitamini in aroma.

Češnje operemo, nato jim potrgamo peclje in jih denemo v vrelo sladkorno raztopino. Za 1 kg češenj vzamemo 4 dl vode in 8 žlic sladkorja. Kuhamo jih tako dolgo, da se začno hitro dvigati mehurčki; pokati ne smejo. Nato jih pobereemo s prekuhanu penovko in vložimo v pogret kozarec do 1 cm pod robom. Sladkorno raztopino še enkrat prevremo in vlijemo vrelo na češnje tako, da sega popolnoma do roba. Kozarec zapremo z gumijastim obročkom, steklenim pokrovčkom in čez to nataknemo vzmet.

Če pa imamo navadne kozarce, jih hitro zavežemo z dvojnimi celofanskimi papirjem, ki ga zbrisemo po obeh straneh z alkoholom ali žganjem.

Kozarce ohladimo, varujemo pa jih pred preprihom. Patente naslednji dan pregledamo, če so dobro zaprti.

Vroče sadje se v kozarcih ohladi, pri tem skrčijo, s tem nastane med sadjem in pokrovom brezvzračni prostor, ki je popolnoma brez glivic.

Da pa se nam ta preprosti način konzerviranja posreči, moramo kozarce dobro pomiti in jih neposredno pred uporabo razkužiti s tem, da jih ogrejemo v vreli vodi. Prekuhati pa moramo tudi vse orodje, ki ga pri delu uporabljamo.

Češnjeva marmelada

Zrelim češnjam odstranimo koščice. Na 2 kg češenj vzamemo pol kilograma sladkorja. Denemo v kozico in kuhamo na hudem ognju, da tekočina hitro hlapi in se marmelada naglo zgosti. V pol ure mora biti dovolj gosta. Češnje naj se ne razkuhajo popolnoma. Še vročo marmelado denemo v pripravljene kozarce. Pustimo jo odkrito na toplem kraju, da se napravi kožica. Po kožici potresemo ščepec salicila, preden zavežemo s celofanom ali pergamentnim papirjem. Pred uporabo salicil odstranimo.

Gospodarske vesti

Tudi v Italiji zahtevajo kmetje vedno bolj energično takozvani »zeleni načrt«, da se na ta način prilagodijo spremenjenemu tržnemu položaju. Glavni vzrok za to zahtevo so slabe cene za nekatere kmetijske pridelke kakor tudi velika bremena, ki jim jih nalaga bolniško in starostno zavarovanje. Zavoljo tega vlada že nekaj časa splošno nezadovoljstvo med kmečkim prebivalstvom v Italiji. Predsednik italijanske kmečke zveze je zahteval za rešitev tega vprašanja:

1. Izenačenje dohodka iz kmetijstva z dohodkom iz drugih gospodarskih panog in za dosego tega

2. ustvaritev »zelenega načrta« v isti obliki, kot že obstoji v nekaterih drugih državah.

Prvi zahtevi najbrž ne bo tako lahko v doglednem času ugoditi. Izvedba »zelenega načrta« pa je vsekakor možna, dasiravno bodo pripravljala dela za ta načrt zahtevala gotovo dobo. Italijanski kmetje, od katerih jih je nad 3 milijone s svojimi družinskimi člani vred včlanjenih pri tej kmečki zvezi, posedujejo povprečno po 3,77 ha zemlje. Kmečko prebivalstvo Italije predstavlja več kot eno tretjino vsega prebivalstva.

Kmečko prebivalstvo zasluži na dan 980 lir v primeri s 1720 lirami dnevnega dohodka v drugih poklicih. Le 22,3 odst. narodnega dohodka prihaja iz kmetijstva. Za to so naslednji vzroki:

1. nizke cene za kmetijske proizvode;
2. veliki proizvodni stroški in
3. neenake dajatve za socialno zavarovanje.

Nov tržni položaj pri kmetijskih pridelkih zahteva temeljito spremembo, ki jo

morajo izvesti ob zelo težavnih pogojih. S politiko visokih prodajnih cen ne morejo računati, ker že prihaja do zastojev pri prodaji in je konkurenca inozemstva vedno močnejša in težavnejša.

Te težave bo mogoče rešiti le s pomočjo dobro premišljenega načrta, v katerem bodo naloge reševali po njihovi nujnosti in važnosti.

Donos lesa iz vseh uporabnih gozdov na svetu se je od leta 1946 do 1955 stalno večal, predvsem delež lesa za nadaljnjo uporabo, pri čemer je nazadoval delež lesa za kurjavo od 52 odstotkov na 41 odstotkov. Proizvodnja rezanega lesa na vsem svetu se je dvignila v omenjenem obdobju od 186 milijonov kubičnih metrov na več kot 295 milijonov kubičnih metrov.

Dnevno se pripeti v avstrijskem kmetijstvu in gozdarstvu povprečno 157 nesreč

ČEŠNJE

Skoraj vsi že vemo, da ima zgodnje sadje svojo posebno vrednost, ker nam pomaga popravljati pomanjkljivosti zimske prehrane. Že organizem sam nam to pove s tem, da prav poželjivo čaka na prve češnje, jagode, borovnice, ribez itd. K uživanju nas vabijo oči, nos, pa tudi močnejše delovanje žlez slinavk ob pogledu na vabljivo posodo s sadjem.

Bogate vitaminov, kalcija, železa in drugih rudninskih snovi — so prav češnje, katerih je sedaj mnogo na trgu in to po še dokaj dosegljivi ceni.

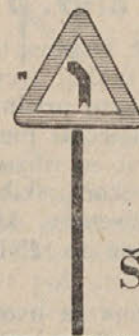
Strokovnjaki za prehrano so ugotovili, da zadostuje pol kilograma češenj na dan, da dobi naše telo potrebno dnevno količino vitaminov. Za tvorbo krvi pa je važno železo, ki ga češnje vsebujejo.

Pogosto pa prevladuje mnenje, da so težko prebavljive. To drži le, če jih prehladno jemo, tako, da požiramo skoraj cele in v velikih količinah. Tedaj nam zares obležijo v želodcu kot kamen, posebno pa, če je vmes še nekaj koščic. Češnje tudi bolje izkoristimo, če jih dobro zgrizemo, preden jih pogoltnemo.

Češnjevo meso ima poleg tega še to lastnost, da nabrekne; tako, n. pr., na drevesu, če dežuje in če je dežja preveč, plovci popokajo. Ravno tako se napoji češnjevo meso s tekočino v želodcu in zato prevelike tekočine napenja.

Da ne povzročimo napenjanja, ne smemo piti vode ali druge tekočine niti prej, preden jih jemo, niti potem. Pol kilograma češenj ustreza po svoji hranilni vrednosti 14 dkg ali pol litru mleka.

Češnje moramo pred uživanjem dobro oprati, prav tako tudi, če jih kuhamo, da odstranimo z njih morebitne ostanke raznih škropiv in nesnago. Peremo jih na cedilu pod tekočo vodo. Cedilo večkrat potresemo, da se češnje premešajo in operemo po vseh straneh. Uporabljamo popolnoma osušene, posebno še, če delamo iz njih sladice.

Šoferski kotiček

Človek ne zna nikdar dovolj. Ta resnica ni nikjer bolj utemeljena kot pri vožnji z avtomobilom. Kdor ima avtomobil, ve, da vožnja stane denar in da je treba pri njej varčevati. Najbolj zanimivo je varčevanje, ki je v zvezi s tehničnimi vprašanji in vožnjo, torej z vprašanji porabe.

Kadar govorimo o porabi, mislimo avtomobilisti predvsem na porabo benzina in olja. Vedno in vedno se zato zanimamo, kako bi se dalo s čim manj benzina napraviti čim več kilometrov. Nekateri prav podjetni skušajo prihraniti benzin s tem, da izmenjajo šobe (Düse). S tem dosežejo le navidezen uspeh, ker na ta način zmanjšajo učinek motorja. Druge posledice izmenjave šobe so: slab start, premočno segrevanje motorja, nastajanje izgorikov itd. Torej z zmanjšano šobo ni prihranjeno prav nič.

Še manj utemeljena je namera, da bi se kakorkoli prihranilo olje. Kar to zadeva, velja kratko in jasno navodilo: uporabljaj naj se le najboljše olje, ki naj se dovolj pogostoma menjava. Vsako varčevanje z oljem, motorju le škoduje. To se posebno pokaže pri motorjih modernih konstrukcij, ki imajo velik litrski učinek in so vsi njihovi deli močno obremenjeni. Olje v motorju močno trpi; če motor ni v redu in ne vozimo prav, se to kaj kmalu pozna tudi pri olju. Olje počrni, v valju (Zylinder) nastajajo izgoriki, ki zmanjšajo mazilnost olja. Med obratovanjem motorja se razredčenje olja do določene mere ne da preprečiti in je zato pogosto menjavanje olja priporočljivo in potrebno. Olje se razredči z gorivom in vodo. Kako pa pride v olje gorivo in voda? Pri zaganjanju (Anlassen) se posebno pozimi v valju useda benzin v obliki kapljic ter tako odteka po valjevih stenah navzdol v karter (Zylinderblock). Če ostane zračna loputa uplinjača (Luftklappe des Vergasers) brez potrebe dolgo priprta, potem je razumljivo, da se nabere v valju mnogo kondenzirane benzina, ki na valjevih stenah izpere olje in potem v karterju olje močno razredči. Torej uplinjača brez potrebe ne smemo predolgo pripirati. Posledica je namreč velika poraba benzina in močno razredčenje olja. Voda pa nastaja pri zgozrevanju, deloma pa se nabira v karterju tudi zaradi kondenziranja, ko se ohlaja močno segreti motorni okrov (Motorblock). Določena količina vode torej prihaja tako ali tako v olje in se to sploh ne da preprečiti. Preprečiti se da torej le razredčenje olja zaradi goriva. Če daje uplinjač (Vergaser) pregosto zmes, je treba računati z razredčenjem in prav tako tudi takrat, če je loputa pri uplinjaču predolgo priprta. Za pravilno obratovanje mora biti motor primerno gorak; hladilna voda naj ima temperaturo 80 do 90 stopinj C, kajti pri tej temperaturi se motor počuti najbolje. Pri zaganjanju pa je treba skrbeti, da motor ni preveč ohlajen. Mnogo se prihrani olja, če motor ne deluje predolgo na prazno in na ravnem ne vozimo preveč počasi v direktni prestavi (direkter Gang).

Kako pa lahko štedimo z gorivom? Skrivnost varčnega obratovanja, torej porabe goriva in olja, temelji bolj na načinu vožnje kot pa na brzini, seveda če ta ne preseže optimalne brzine. Varčna vožnja je v bistvu odvisna od tega kako znamo ohraniti motorju najbolj odgovarjajoče število vrtljajev (Drehzahl) ne glede na to katero bržino (Gang) je vključena. Premerno število vrtljajev škoduje motorju prav tako kot premajhno pri polni obremenitvi motorja. Pretakniti je treba zato v višjo bržino, še preden se število vrtljajev motorja prekomerno poveča. V nižjo bržino je treba pretakniti še preden se prične število vrtljajev manjšati. Najbolj varčno hitrost vožnje in tej odgovarjajočo prestavo (bržino — Gangstufe) določa značaj ceste kot: položnost, naklon, strmina, stanje cestišča (Fahrbahn); ovinki in vreme pa še prav posebno.

(Dalje prihodnjič)

Hladilnike, pralne stroje, električne motorje in vse električne predmete

JOHAN LOMŠEK

ST. LIPŠ, TIHOJA 2, DOBRILA VES

Odplačilo je mogoče na obroke. Zahtevajte cenike, pošljem po želji brezplačno.

Rž je dobra krma

V letih pomanjkanja se živina ni smela krmiti z ržjo. Časi pa so se spremenili in potrošnja ržene moke je padla, znatno pa se je dvignila poraba bele pšenične moke. Kmečki obrati, ki nimajo dovolj njiv za ugodno rast pšenice, morajo v kolobarju sejati tudi rž, da si zemlja opomore. Izhod iz te zagate nam nudi krmljenje živine z ržjo. Ker vsebuje rž v enem kilogramu 731 škrobnih enot, prekaša zdaleč v pogledu krmne vrednosti vse druge žitarice. Priporočljivo pa je pokladati živini rž v mešanici z drugimi žitaricami.

Dolgoletni poizkusi so pokazali, da je rž posebno pripravna za pitanje prašičev. Lahko pa z njo krmimo seveda tudi pitovno govedo in ovce. Perutnina rži v zrnu ne mara, zmleta pa ji ugaja.

Rži za krmo je dovolj na razpolago. Stane pa približno toliko kot uvožene krmne žitarice.

„Vera in dom“ - štev. 6

Na drugi strani platnic beremo tokrat izvečke pismem, ki so jih poslali zvesti čitatelji kot odgovor na anketo uredništvu. Iz njih razvidimo, da je mesečnik med naročniki priljubljen. Tokrat so objavljeni odgovori pretežno iz prekomorskih dežel, kjer biva mnogo Slovencev, ki pozorno zasledujejo narodnostno življenje koroških Slovencev.

»Hiša, v kateri stanujem« je uvodnik, v njem nam predstavlja L. K. novodobno stanovanjsko mestno hišo, v kateri so meščani prisiljeni stanovati, ne da bi imeli pri tem res občutek lastnega doma. Kako vse drugače je to na vasi. Tam stoji resnični dom. »Moj po rojstvu, moj po očetu in dedu in pradedu! Moj izza sto in dve sto let! Iz zemlje zrastle, iz ljube domače zemlje kakor lipa na sejmišču, kakor cerkvena nad vasjo.«

V črtici »Doma«, napisal jo je dr. Jan-ko Polanc, srečamo kmečkega človeka, ki se vrača po tridesetih letih iz belgijskih rudnikov v domovino. Ko se vozi v vlaku, vidi v mislih pred sabo brata s konjem. Po dolgih letih se bosta skupaj peljala mimo zelenecih travnikov s postaje proti rodnemu kraju. Ko stopi na domača tla, vidi, da se je marsikaj spremenilo, podeželsko idilo prevpije tudi tu brnenje motorjev.

B. N. je prispeval tokrat črtico »Tisti večer pred odhodom«. V pretresljivi zgodbi se nam odpira svet ljubezni, ljubosumnosti in strasti.

Lojze Ilija zaključuje v tej številki tehtno znanstveno razpravo »Kardinal Richelieu in škof Tomaž Hren«. V njej nas

VINKO BITENC:

Mala Doroteja

Ko zbudi se, nos pomane naša mala Doroteja, ko odpre oči zaspane, pa se radostno zasmeha.

Tale stvar je namreč taka: mlado jutro v sobo gleda, a na mizi punčko čaka žgancev mastnih polna skleda.

Pa se vendar včasih zmoti mala Doroteja naša: preden žgancev se poloti, skrbna mamica jo vpraša:

»Si se že umila, Teja, si že očenaš zmolila? Vzame te berač Andrejca, v košu boš se pokorila!«

Jo, kako srce ji bije, ko začuje te besede! Urno moli, se umije in nato za mizo sede.

Slastno zdaj zajema žgance, mleko pije Doroteja. — Sam naj gre berač v Gorjance, — misli si in se nasmeja.

prepriča pisatelj ob usodi dveh slavnih zgodovinskih osebnosti, da je dolžnost vsakogar, presojati brez vsakega strahu vse okrog sebe v luči katoliškega svetovnega nazora. V vsakem stoletju, v vseh razmerah imamo pravico — in dolžnost — izbirati dobro in zametovati slabo« v zavesti, da je resnica narodu vedno v prid, zmota pa vedno v škodo.

Blaž Zaplaznik nadaljuje svojo povest »Marijine gore«, dr. Pavle Zabltnik pa znanstveno razpravo »Od zibelke do groba«. V kulturno življenje koroških Slovencev nas povedeta članka »Sklepna šolska prireditve gimnazije za Slovence« ter »Kdor poje, zlo ne misli«.

Sledijo kulturne obzornice, v katerih ocenjuje Anton Lipovšek med drugim tudi petletno plodovito delovanje »Slovenske kulturne akcije« v Argentini, ocene knjig in članek za ženo in dom.

Pesmi sta prispevala Anton Kuchling in Bršljanski, pester ugankarski koticček pa dr. Janko Polanc, Castor-Pollux in Simon Olip.

Vsebinsko res dobro številko poživlja vrsta dokumentarnih slik iz kulturnega življenja koroških Slovencev.

Premalo je, če je otrok samo sit

Ali vzgajajo starši pravilno?

Nekaterim staršem vzgoja njih otrok ne dela prevelikih skrbi. Ne zavedajo se, zakaj in v kaj morajo vzgojiti svojega otroka. Koliko je otrok, ki so jim starši dali življenje in drugega nič več. Koliko je zopet staršev, ki se trudijo morda noč in dan, ki skrbijo nenehno za svojega otroka, ki mu posvečajo ves sad svojega truda in ves izkupiček svojega dela! Toda vsa skrb se ozira le na njegov telesni razvoj. Skrbje, da je otrok sit, da je oblečen, da njegove telesne sile, tega se ne zavedajo. Cesta ali potok, šola, tovariši, s katerimi se igra in potepa okrog, ga vzgajajo za življenje.

Koliko je staršev, ki mislijo, da so svojo dolžnost do otrokove duše že izpolnili, če so otroka privadili na gotove družabne navade in oblike, o katerih se jim zdi, da jih bo v življenju potreboval: ki mu oblikujejo samo njegovo zunanost, notranje lepote otrokove duše pa jim ni mar. Če zna otrok lepo govoriti, se lepo klanjati, se pravilno vesti v družbi, pa je po mnenju takih staršev že sposoben, da bo nekaj lahko bojeval težki boj, v katerega pahne življenje vsakogar. Nekatere morda prej, druge pozneje, nekatere huje, druge mileje, toda popolnoma ne priznane življenje nikomur.

Zopet drugim staršem je glavni namen vzgoje ta, da preskrbe otroku njegov vsakdanji kruh. Da mu poskrbijo ono mero znanja, ki mu bo pomagalo, da bo, ko doraste, lahko dobil to ali ono službo. Ves namen vzgoje vidijo v tem, da spravijo otroka do poklica. Če je otrok s tem zadovoljen ali ne, po tem ga nihče ne vpraša. Če bo v svojem poklicu res tudi koristen član človeške družbe in ne morda le nje zajedavec, tako daleč navadno marsikateri oče in mati ne misli.

Že iz teh kratkih razmišljanj vidimo, kako napačne pojme o namenu in ciljih vzgoje imajo dostikrat nekatere starši, tudi taki starši, ki trdijo, da spadajo med zelo verne in dobre in ki morda tudi v resnici želijo dati svojemu otroku vzgojo, kakršna se jim zdi najboljša in najbolj prava.

Če pa so vsi ti cilji vzgoje, ki smo jih navedli, premajhni, kaj je torej glavno, kaj edino pravo in potrebno?

Mislimo si otroka, ki bo nekega dne popolnoma prepuščen samemu sebi! Zanj

pride trenutek, ko se bo moral sam izjaviti za ta ali oni način življenja, lahko bo prosto sledil svojim nagnjenjem in svojim željam. Kako naj torej v nežni detinski dobi vzgajamo njegove telesne in duševne zmognosti, da bo lahko sam ubral pravo in najboljšo pot? Ali naj napravimo iz njenega bojvnikarja za to ali ono idejo? Ali naj napravimo iz njega »poštenega« moža in »pošteno« ženo v smislu, kakor to razume na splošno svet? Moža in ženo, ki se bosta znala vesti v družbi in bosta mislila, da sta s tem dosegla na svetu že vse, kar se doseči da, ali pa je morda treba meriti višje in postaviti vse lepše in vse višje cilje?

Odgovor na to vprašanje nam more dati le življenje in naša vera. Način vzgoje more določiti le namen, ki ga želimo s svojim delom doseči. Ta namen pa je zopet odvisen od smisla, ki ga damo življenju, in še od tega, kako smo si mi zamislili potek življenja.

Kakor hitro pride človek na svet, že se odpre pred njim pot, ki ga vodi do vrat, katera se odpirajo v onostranstvo. In ker mora postati vsak na tem svetu sam kovač lastne usode in še usode, ki ga čaka nekaj v nevidnem svetu, kjer bo žel, kar je tukaj sej, kjer bo dobil plačilo za delo, ki ga je tukaj izvršil, ker na zemlji nima drugega resničnega cilja kot s svojimi deli pripravljati in graditi dan na dan nerazrušljivo bivališče svojega večnega veselja ali svojega večnega obupa, zato je pač jasno, da namen vzgoje ne more biti drug, kot usposobiti otroka, da bo preko zvestobe, ki jo bo polagal v izpolnjevanje svojih dolžnosti na tem svetu, v človeški družbi, dosegel nekaj svoj delež sreče v onostranstvu.

S tega vidika se mora vršiti vse naše vzgojno delo. Pota, po katerih stopamo do tega cilja, so lahko različna, toda vsa morajo končno voditi v eno samo smer. Ta cilj ostane za vse čase in za vse narode vedno eden in isti. Odkar obstoji svet in dokler bo stal, se v bistvu ni izpremenil in se ne bo, ker se izpremeniti ne more, kakor se ne more izpremeniti Bog, ki je človeku ta cilj namenil in odločil. Ta smoter, namen, daje človeku ob vsaki življenjski priliki, ob vsakem delu, poklicu, veselju in žalosti tisto trdnost, ki ga vodi vedno prav. Zato je odgovor učenega moža na vprašanje, zakaj je v sodobnem svetu vse tako nestalno, razdejano, čisto pravilen: »Svet je izgubil Boga.«

O kraljični, ki ji je bilo dolgčas

Imel je kralj hčerko miljenko, edinko in siroto, ker ji je bila mati kraljica zgodaj umrla. Hčerka je bila lepa, pridna in poslušna, kakor se vsaki hčerki in kraljični spodobi, le od otroških let že ji je bilo rado dolgčas. Veliko si je kralj prizadeval, da bi ji napravil za vedno veselje.

Prinesel je bil hčerki edinki umetnega zlatega piščančka. Le malo ga je bilo treba stisniti, pa je odpiral kljun in čvkal: pi, pi, pi! Čez tri dni je ležal piščanček pozabljen v kotu in kraljična se je dolgočasila, kadar ni bilo očka zraven.

Prinesel je očka kralj svoji miljenki pisano žogo. Do večera se je kraljična igrala z njo na vrtu, zjutraj je našel vrtnar žogo pozabljeno za grmom. Prinesel ji jo je nazaj, a kraljična je dejala, naveličala sem se je, dolgčas mi je. Prišle so tete in prinesle kraljični siroti drugih lepih igrac. Kraljična jih je kmalu zavrgla.

Iznajdljivi umetniki so si izmišljali za kraljično novih igrac. Kdor je kakšno prav lepo prinesel, je dobil od kralja mošnjo cekinov. Kraljična je bila vsake igrace na moč vesela, a tudi vsake hitro naveličana.

Kralj je bil žalosten, da ne more miljenki siroti preskrbeti trajnega veselja; preveč so mu dali opravka vladarski posli, da bi hčerko sam kratkočasil od jutra do večera.

Učitelji so poučevali kraljično v raznih igrac in umetnijah, kakor je bilo takrat samo za kraljične in kakor je danes skoraj za vsa dekleta v navadi. V drsanju, sankanju, smučanju, plavanju, odbijanju žoge, jezdarjenju, borjenju in šofiranju. Vsega se je kraljična res z vneto lotila in tudi dobro naučila, a ko je znala, je ni več veselilo. Najdlje ji je bilo še šofiranje vseh.

Prišle so tete in svetovale očetu kralju, naj ji kupuje lepih oblek in prireja veselice. Kralj je bil bogat in za veselje hčerke edinke ni štedil z denarjem. Kraljična je dobivala oblek nič koliko in očka je prirejal zanj veselice, kakršnih dežela še ni videla. Kraljična se je veselila oblek in je z vneto plesala na veselicah. Kmalu je tudi najlepša obleka ni zanimala več kakor en dan in vse veselice so se ji zdale dolgočasne.

Moder mož je svetoval kralju: včasih se rodi veselje skupaj s človekom, včasih pa človek na enem koncu in njegovo veselje na drugem koncu sveta. Pošlji kraljično z zanesljivim spremstvom po svetu, morda najde kje svoje veselje!

Kralj je slušal modri nasvet, kakorkoli se je težko ločil od miljenke edinke, ki je bila v težkih vladarskih skrbih vse njegovo razvedrilo. Z zanesljivim in izkuše-

nim spremstvom je poslal kraljično na potovanje po svetu.

Prelepo kraljično, hčerko edinko močnega in uglednega kralja, so povsod z velikimi častmi sprejemali. Zanj so prirejali razkošne igre in veselice. Najhrajši in najspretni vitezji so se kosali pred njenimi očmi, čudovite dežele in prekrasne stavbe so ji povsod razkazovali. Iz vsake nove dežele je očetu pisala, kako ji na vso moč ugaja in da misli tam zmerom ostati. A že drugi dan je prejel očka kralj pismo od miljenke sirote, da je postalo kar na mah vse dolgočasno in da gredo zato spet naprej.

Tako si je kraljična ogledala skoraj ves svet in nazadnje zahtevala od spremstva, naj jo popelje še v deveto deželo ali pa nazaj k očetu. Spremljevalci so dejali, da je pot v deveto deželo prenevarna, da bi se upali s kraljično tja. Vrnili so se domov.

Kralj je bil vesel, ko je imel hčerko spet doma, vendar ga je obenem žalostilo, da njegova miljenka ni našla nikjer svojega veselja. Takrat je prišel v grad tuj kraljevič s pokritim košem in sporočil kralju, da je prinesel igrac, za katere lahko glavo zastavi, da se jih kraljična ne bo nikoli naveličala.

Kralj ga je poklical predse in kraljična je hotela igrace videti. Kraljevič je pa dejal, da ne pokaže nič prej, dokler se ne pogodi, in je zahteval zanje pri hiši do smrti užitek in časti, kakor se kraljevemu sinu spodobi. Ker je bilo v gradu na pretek najlepših sob in dvoran, konj in kočij pol preveč in se je tudi v kraljevi kuhinji zmerom na veliko kuhalo, se kralju ni zdelo preveč, kar je kraljevič zahteval. Pogodili so se.

Zdaj je kraljevič odgrnil koš in kraljična je zagledala v njem polno živih fantkov in punčk. Vsa srečna jih je pobrala ven, jih nesla v svoje sobe in brž vsakemu pripravila zibelko. In kadarkoli je očka kralj prišel pogledat njene igrace, vselej mu je hčerka zatrjevala, kako je zdaj na vso moč srečna.

Tuji kraljevič je ostal pri hiši, kakor so se domenili, in je užival življenje in časti, ki se spodobi kraljevemu sinu. Kralja so pa obilne vladarske skrbi že zelo utrudile; najrajši bi se jih bil rešil, da bi lahko v miru posedal po vrtu, spomladi na soncu, poleti v senci. Premišljal je in sklenil, da odda kraljestvo, krono in žezlo tujemu kraljeviču, ki naj postane novi kralj, ker hčerka kraljična, odkar ima nove igrace, nima za nobeno drugo stvar časa.

Kakor je bil stari kralj sklenil, tako je storil. Izročil je krono in žezlo tujemu kraljeviču in se sam umaknil. V miru je posedal po vrtu, zdaj na soncu, zdaj v senci; novi kralj je vladal modro in pravično v srečo ljudem, kraljična, ki je bila zdaj njegova žena in kraljica, je pa fantke in punčke zibala. Tako je bilo vsem ustrezno.

Ko so fantki in punčke shodili, je kraljica pod streho poiskala zanje vse svoje nekdane zavržene igrace, jim šivala iz svojih starih oblek hlačke in krila, hodila se je pozimi z njimi sankat, drsat ali smučat, a poleti jih je učila plavanja in iger z žogo. Če je pa deževalo, jim je pripovedovala o čudovitih deželah, o gradovih v tujem svetu in o hrabrih junakih, da ne njej ne njenim otrokom ni bilo dolgčas.

Zanimivo

Kako si razlagaš odmev in jek?

Ako pride glas, ki ga nosijo zračni valovi, do navpične stene, se ob njej odbije kakor žoga. Kadar stoji taka stena blizu nas, n. pr. v sobi, v kaki dvorani ali cerkvi, slišimo samo pojačen glas. To je odmev; glas odmeva. Če pa je stena oddaljena vsaj 18,5 m, čujemo odboj glasu čisto zase. To je jek (odjek). Glas se namreč širi v zraku s hitrostjo 333 m na sekundo. V eni sekundi pa more naše uho razločevati največ 9 raznih zvokov drugega od drugega. Vsak zvok sam zase more tedaj delovati na uho 1/9 sekunde. V tem času naredi zvok 37 m dolgo pot. Ako se odbije sredi te poti od navpične ovire, se nam povrne kot jek. Jeki morejo biti tudi večložni, ako je stena 2,3 ali večkrat po 18,5 m oddaljena od nas. Na dvorišču palače »Simonetta« v Milanu ponavlja jek pok pištole po 50-krat.

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

OTON JEZEK:

V preiskavi

(Nadaljevanje in konec)

Bila je slovesna, v Heiligenblutu pod visokimi snežniki. Gauleiter Rainer nama je za poročno darilo dal stanovanjsko opravilo, kakršno sva si hotela izbrati. Po poroki smo imeli sijajno pojedino. Napitnice so se vrstile. Tudi jaz sem se dvignil in izrekel zdravico Adolfu Hitlerju in njegovi zmagovalni armadi.

Kar vrglo me je pokonci. »No, kaj takega! To je pa že preveč,« je ogorčeno bruhalo iz mene. Pobegniti z ruske fronte tisoče kilometrov daleč semkaj, potem pa še govoriti navdušene napitnice!

To ga je zadelo. Molčal je nekaj časa, potem pa nadaljeval: »Vino je govorilo iz mene! Čez štiri dni smo bili v Celovcu v kinu. Tam me je nepričakovano videl podčastnik, s katerim sva prej skupaj služila in me nagovoril z mojim pravim imenom »Hoffmann«. Skušal sem ga prepričati, da se moti v osebi, da se ne imenujem Hoffmann, moje ime da je Hartenfels in da sem deželni vodja mladine. Ločila sva se. Čez dva dni me je Gestapo aretirala. Hišna preiskava je našla pečate in formularje, dokazuje moje krivde. Nisem tajil. Zavedam se, da je vse zgubljeno. Vložil sem prošnjo za smrt z ustrelitvijo. Pravijo, da se to vleče 90 dni. Kaj pravite vi?«

»Nič! Vi ste mi pripovedovali roman. Vse se mi le zdi malo prečudno!«

»Vi mi torej ne verjamete? Ali mislite, da sem brez vzroka uklenjen? Tukaj nosijo okove le tisti, ki so že na smrt obsodeni. Dve celici od tod čaka na smrt mlad mož, ki je umoril neko ženo in njenega dojenčka. Jutri ga odpeljejo na Dunaj pod sekuro. Nisem se vam lagal, mene čaka ista usoda. Vprašajte gospoda Rutarja, ki se vrne čez eno uro. Prosim, govorite vendar! Ali mislite, da mi bodo upihili življenje s krogliami?«

»Tega ne morem vedeti. Če je vaša zadeva taka, kakor ste jo opisali, potem niste mogli kaj drugega pričakovati. Za smrtno kazen zadostuje že vaša dezertacija iz vojaške službe. Kot nadporočnik morate to sami vedeti in razumeti. Ne morem si kaj, da bi ne očital, da ste napačno ravnali, ne le kot oficir, marveč tudi z ozirom na vaše starše in obe ženi. Svojo napitnico ste govorili kot v posmeh tisočim vojakom, ki padajo smrtno zadeti, postajajo invalidi in berači. Strahopetna šleva ste bili! Vsak navaden vojak bi smel pljuniti na vas! Rekli ste, da se smrti ne bojite. Zakaj pa niste raje ostali na fronti in se izpostavili vojaški smrti v poštenju, zdaj pa pričakujete tako sramotno in poniževalno! Taki smrti bi se vam ne bilo treba izpostavljati! Tudi jaz sem bil v prvi svetovni vojni vojak, večkrat sem bili v strašnem topniškem ognju, a med nami ni bilo nobenega lumpa ali figamoža.

In svobodoljubnemu koroškemu ljudstvu ste hoteli biti voditelj mladine! Fej! Svojo usodo ste res zaslužili!

»Vidim, vi ste bili častnik in imate polnoma prav,« je odgovoril in umoknil.

90 dni sva bivala skupaj in še marsikaj govorila. Bil sem priča njegovega nemira in duševnega trpljenja. Dan za dnem je postajal bolj blede in suh. — Vsako jutro so me kot knjižničarja iz celice spustili v knjižnico. Nekega dne mi eno uro pozneje paznik stisne v roko kos kruha. Vprašujoče ga pogledam.

Edmondo de Amicis:

Očkov strežnik

Neko deževno jutro meseca marca se je oglašil pri vratarju »Bolnišnice za romarje« v Neaplju kmečko oblečen fant, ves moker in blaten, z zavojem obleke pod pazduho; spraševal je po svojem očetu in izročil pismo. Imel je lep podolgovat, rahlo zagorel obraz, gledal je zamišljeno in skozi dvoje debelih na pol odprtih ustnic so se kazali lepi beli zobje. Prihajal je iz neke vasi iz okolice Neaplja. Njegov oče, ki je pred letom odpotoval v Francijo iskat dela in se je pred nekaj dnevi vrnil v Italijo in izkrcal v Neaplju, kjer je nepričakovano zbolel, je v naglici in na kratko sporočil svojim domačim, da se je vrnil in da mora v bolnišnico. Njegova žena, ki jo je tako sporočilo zelo užalostilo in ni mogla z doma, ker je imela bolno hčerko in še enega manjšega otroka, je poslala v Neapelj svojega najstarejšega sina in mu je dala nekaj krajcarjev, da bo stregel svojemu očku, kakor mu je navadno pravil; v ta namen je fant prehodil deset milj dolgo pot.

Vratar je na hitro pogledal pismo, poklical strežnika in mu naročil, naj pelje fanta k očetu.

»Kako se piše tvoj oče?« je vprašal strežnik.

Fant, ki se je tresel od strahu, da ne bi zvedel kaj žalostnega, je povedal ime.

Strežnik si imena ni zapomnil.

»Kaj ni to starejši delavec, ki je prišel od daleč ali ne?«

»Delavec, da« je odgovoril fant in se zmeraj bolj bal; »ampak ni tako star. Da, prišel je od daleč.«

Strežnik ga je pogledal in mu ni odgovoril. Potem je rekel: »Pojdi z menoj!«

Šla sta po stopnicah in napravila dvakrat ovinek, potem sta šla po širokem hodniku do konca in se znašla pred odprtimi vrati v dvorano, kjer so stale postelje v dveh dolgih vrstah. »Pridi,« je rekel strežnik in stopil skozi vrata.

Ko je strežnik prišel do konca sobe, je obstal ob zglavju neke postelje, odgrnil

»Od Hoffmanna!« mi zašepče.

»Proč je! SS je prišla ponj!«

Popoldne je star paznik na hodniku zaklical vsem jetnikom: »Hoffmann je že prestal. So ga že ustrelili!«

Več dni sem bil zelo potrten. Z Rutarjem sva o njem mnogokrat govorila. Težka negotovost naju je tlačila. Kaj bo z nama? Oba sva se bala »ljudskega sodišča«, ki je tako strogo sodilo in krivično pošiljalo uboge obtožence v dolgotrajno ječo ali pod sekuro. Takrat Rutar še pač ni slutil, da bodo SS-ovske kroglice zadele tudi njega, ko bo iz jetnišnice v Steinu izpuščen in v sladkem upanju potoval proti domovini.

»Moj oče je, prišel sem k njemu. Kaj pa mu je?«

»Ne boj se,« je sestra odgovorila: »vsak čas bo prišel zdravnik.« Nato je odšla in ni dodala nobene druge besede.

Čez pol ure je zaslišal brnenje zvonca in na drugem koncu dvorane je zagledal zdravnika, ki so ga spremljali mlajši zdravniki; sestra in strežnik sta šla za njim. Začel se je pregled bolnikov in ustavili so se pri vsaki postelji. Tisto čakanje se je zdelo fantu dolgo kakor večnost in pri vsakem koraku, ki ga je zdravnik napravil, je teže dihal. Nazadnje je prišel k sosednji postelji. Zdravnik je bil star, visoke postave in upognjen, njegov obraz je bil resen. Preden se je ločil od sosednje postelje, se je fant vzdignil, in ko se mu je zdravnik približal, je začel jokati.

Zdravnik ga je pogledal.

»To je bolnikov sinček,« je rekla sestra, »prišel je danes zjutraj z dežele.«

Zdravnik je položil roko na njegovo ramo, potem se je nagnil k bolniku, mu potipal žilo in čelo in nekaj spraševal sestro, ki je odgovorila, da ni nič novega.

Naenkrat se je fant opogumil in vprašal jokaje: »Kaj je mojemu očetu?«

»Le bodi pogumen, ljubi moj,« je zdravnik odgovoril in mu spet položil roko na ramo. »Šen ima na obrazu. Nevarno je res, ampak je še zmeraj upanje, da ozdravi. Ostani pri njem. To mu lahko koristi.«

»Ko me pa ne pozna!« je zaklical fant ves obupan.

»Prepoznal te bo ... mogoče jutri. Upajmo, da bo tako. Pa nikar se ne boj.«

Fant bi bil rad še spraševal, pa si ni upal. Zdravnik je stopil k drugemu bolniku.

Od takrat je fant začel živeti kot bolniški strežnik. Ker ni imel drugega opravila, je bolniku popravljaj oedejo, od časa do časa se je dotaknil njegove roke in podil muhe; če je bolnik zastokal, se je pripognil k njemu, in če je sestra prinesla pijačo ali zdravila, ji je vzel iz rok kozarec ali žličko in je sam namesto nje postregel bolniku. Bolnik ga je včasih gledal, ni pa dal nobenega znamenja, da bi ga prepoznal. Vendar se je njegov pogled zmeraj bolj pogosto ustavljal na njem, posebno takrat, ko si je fant brisal oči z robcem. In tako je minil prvi dan. Ponoči je spal na dveh stolih, ki so jih zanj pripravili v kotu dvorane in zjutraj je spet začel svoje dobrodelno opravilo. Drugi dan se je zdelo, kakor da ga je bolnik rahlo prepoznal. Ko mu je fant ljubeznivo govoril, se je v njegovih zenicah za trenutek pokazala hvaležnost in enkrat je tudi premaknil ustnice, kakor da hoče nekaj reči. Vsakokrat, kadar je malo podremal in odprl oči, je takoj pogledal, kje je njegov mali strežnik. Zdravnik, ki je bil medtem dvakrat pri njem, je opazil, da se je stanje malo izboljšalo. Proti večeru, ko je približno (Konec na 8. strani)

JULES VERNE:

81

Potovanje na Luna*)

OSMO POGLAVJE

V razdalji 312.456 kilometrov od Zemlje kaj se je zgodilo? Kaj je bilo vzrok tej čudni pijanosti, ki bi imela lahko najhujše posledice! Majhna napaka, ki jo je v svoji raztresenosti zagrešil Michel in ki jo je Nicholl na srečo pravočasno popravil.

Ležali so v popolni omedlevici nekaj minut; potem se je kapitan prvi zavedel in so se mu duševne sposobnosti vrnile.

Čeprav je komaj dve uri prej kosil, ga je lakota tako strašno zdelavala, ko da že več dni ne bi bil ničesar jedel. Čutil je, da je ves organizem, od želodca do možganov, razdražen do skrajnosti.

Zato je vstal in zahteval od Michela kakšen prigrizek. Omrtvičeni Michel sploh ni odgovoril. Nato si je Nichol hotel sam skuhati nekaj skodelic čaja, da bi laže popravil kakih dvanajst sendvičev. Najprej je bilo seveda treba zakuriti, zato je hitro vžgal žveplenko.

Kako je bil presenečen, ko je videl, da gori žveplenka s tako silnim bleskom, da mu jemlje vid. Iz prižgane plinove pipe je švignil plamen, podoben snopom električne luči.

Tedaj se je tudi Nicholl »posvetilo«. Zdaj je razumel, zakaj je luč tako močna, od kod motnje v organizmu in razdraženost vseh razumnih in čustvenih sil.

— Kisik! je zaklical.

In ko se je sklonil nad zračni aparat, je opazil, da uhaja iz pipe v gostih valovih tisti plin brez barve, okusa in vonja, ki je za življenje tako zelo potreben, ki pa v čistem stanju povzroči v organizmu silno hude motnje. Michel je iz raztresenosti pustil pipo aparata na široko odprto!

Nicholl je odtok kisika hitro zavrnil; zrak je bil z njim že prenasladen in nadaljnje uhajanje plina bi pomenilo za potnike smrt; kisik bi jih ne zadušil, ampak sežgal.

Eno uro pozneje se je zrak toliko izboljšal, da so pljuča spet normalno dihala. Polagoma se je potnikom pijanost razkldila; vendar so morali kisik še le preboleti kakor pijanec svojega »mačka«.

Ko je Michel zvedel, da je on kriv nezgode, si tega ni gnil prav nič k srcu. Nepričakovana pijanost je prinesla v enolično potovanje nekaj spremembe. Pod njenim vplivom so potniki načelniki veliko neumnosti, ki pa so jih ravno tako hitro pozabili, kakor so jih izgovorili!

— Navsezadnje, je dodal veseli Francoz, mi je kar všeč, da sem okusil malo tegale plina, ki ti zleze v glavo. Vesta, prijatelja,

da bi se dalo odpreti zanimiv lokal s sobicami za kisik, kjer bi ljudje z oslabljenim organizmom lahko zaživel z nekaj ur intenzivno življenje. Zamislite si zborovanje v dvorani, prenasledeni s tem herojskim plinom, ali gledališče, kjer bi ga uprava dovajala v velikih obrokih! Kakšna strast, ogenj, in navdušenje bi se polastilo igralcev in gledalcev! In če bi namesto enega samega zborovanja mogli prepoznati s kisikom ves narod, kako bi se njegova dejavnost razgibala in kakšen dodatek življenjske sile bi bil to zanj! Izčrpan narod bi postal nemara velik in močan; marsikatero državo v naši stari Evropi poznam, ki bi ji bilo treba zaradi zdravja in moči dovajati kisika!

Michel je tako živahno govoril in se razburjal, ko da bi bila plinova pipa še odprta. Barbicane pa ga je z enim samim vprašanjem čisto poparil.

— Vse to je prav lepo, moj dragi Michel, mu je dejal, ampak povej nama rajši, od kod so prišle tiste kokoši, ki so prej kokodakale z nami vred.

— Tiste kokoši?

— Da.

In res se je sprehajalo po »vagonu« šest kokoši s krasnim petelinom, živahne so frfotale sem in tja, kokodakale in čeb-ljale.

— Oh, te nerode! je vzkliknil Michel.

Kisik jih je zrevolucioniral!

— Pa kaj vendar misliš s temi kokošmi? je vprašal Barbicane.

— Na luni bi rad zaredil kurje plemo, kaj pa drugega!

— Zakaj si jih pa potlej skrival?

— Majhno potegavščino sem si hotel privoščiti, spoštovani gospod predsednik, pa se mi je tako klavarno ponesrečila! Hotel sem jih na skrivaj spustiti na luno. To bi strmela, ko bi videla te zemeljske ptice brskati po luninih njivah!

— Oj ti večni, ti nepoboljšljivi otročaji! je odgovoril Barbicane, ti si pa res že brez kisika ves trapast! Ti si vedno tak, kakor sva bila midva pod vplivom kisika! Vedno si malo prismuknjen!

— Eh, kdo ve, če nismo bili ravno v tisti omotici najbolj pametni? je odvrnil Michel Ardan.

Po tej modri pripombi so začeli vsi trije pospravljati po vagonu. Kokoši in petelina so zaprli nazaj v kletko. Pri tem opravljanju pa so čisto razločno dojel neki nov pojav.

Odkar so bili zapustili zemljo, se je njihova lastna teža, kakor tudi teža kroglice in stvari v njej postopoma zmanjšala. Pri kroglici sicer izgube teže niso mogli ugotoviti, prišel pa je trenutek, ko so jo živo občutili pri sebi ter pri orodju in instrumentih, ki so jih uporabljali.

(Dalje prihodnjič)

Pri nas na Koroškem

ZITARA VES

(Požar)

Prejšnji teden je zaradi isker, ki so se vnele v dimniku, izbruhnil požar v hiši posestnika Silvestra Rutarja. Tudi naglo prihitevši gasilci iz Dobrle vesi, Miklavčevega, Reberce in Sinče vesi niso mogli več udušiti plamenov, ki so zajeli streho ter jo uničili. Ogenj je prizadejal tudi škodo na opremi, zgorele so pa tudi zaloge pšenice. Posestnik Rutar trpi škodo, ki jo cenijo na 60.000 šil.

VELIKOVEC

Po 40 metrov dolgem pobočju se je strkal traktor s 3 osebami v bližini gradiča Suha pri Velikovcu, pri čemer sta vozač Drago Grzolja iz Suhe in sovozač gozdni delavec Albert Broman iz Močule zadobila lahne poškodbe. Preiskava je ugotovila, da je vozač traktorja bil vinjen. Težko pa je bil ranjen tretji sovozač 17-letni Franc Kosmatsch. Traktor pa je ves polomljen.

CELOVEC

(Sasebna bojevitost vojakom ni dovoljena)

Pred celovskim okrajnim sodiščem se je moral zagovarjati zaradi neupravičenega nošenja orožja 20-letni Hermann S., po poklicu — vojak. Sicer je izučen mizar, vendar je vrgel v kot oblič in klej ter se za dobo devet let zapisal za vojaško službo. Toda puška in strojnica ter drugo orožje v kasarni temu brez dvoma navdu-

šenemu brambovcu ni bilo dovolj. Na lastno pest si je omislil pištolo tipa Browning, ne da bi se pri tem obdržal za ustrezno oblastveno dovoljenje. »Vadil« se je s tem orožjem v prostem času v nekem gozdu v okolici Celovca. Toda ne dolgo, kajti zaradi teh vaj je prišel pred sodnika. Izgovori, da je pištolo našel in da je streljal zgolj zato, da izpopolni svoje vojaško znanje, mu niso nič pomagali. Sodnik mu je nabil 500 šil. kazni ali pa teden dni zapora pogojno na dve leti. Prevelika »službena« vnema pač ni dobra.

ŠT. VID V PODJUNI

Na praznik Presv. Rešnjega Telesa smo ob številni udeležbi pokopali Frančiško Wutte, Urankovo teto na Veselah. Bila je vsa leta zvesta naročnica naših listov in Mohorjevih knjig. Moški pevski zbor ji je zapel v slovo na domu, ob odprtem grobu pa cerkveni pevci. Č. g. župnik je prikazal življenje pokojnice v lepem nagovoru. Bila je velika dobrotnica revežev ter farne, pa tudi podružnične cerkve v Št. Primožu. Bila je tudi botra našim novim zvonovom.

V soboto, dne 30. 5. pa je bil pogreb Hrapučnjakove matere v Rikarji vesi; šele pred kratkim se je bila preselila k nam iz Železne Kaple. Zaman je iskala pomoči v bolnici v Celovcu. Prepeljali so jo domov, da umre med svojimi. Rajni želimo večni mir, sorodnikom pa izražamo naše iskreno sožalje.

Edmondo de Amicis:

Očkov strežnik

(Nadaljevanje s 7. strani)

žal kozarec bolnikovim ustnicam, se je fantu zazdelo, da je debele ustnice spreletel rahel smehljaj. In takrat se je začel tolažiti in upati. V upanju, da ga bolnik vsaj malo sliši, mu je dolgo pripovedoval o materi, o svojih malih sestrah, o vrnitvi domov in mu s toplimi in ljubečimi besedami dopovedoval, naj ne obupuje. In čeprav je pogostoma dvomil, ali ga bolnik razume, mu je vseeno govoril, ker se mu je zdelo, da morebiti, tudi če ga ne razume, vendarle rad posluša njegov glas, poln ljubezni in žalosti.

Peti dan se je bolniku nenadoma poslabšalo.

Ko je vprašal zdravnika, kaj naj to pomeni, je zmajal z glavo, kaj naj bi pomenilo, da je vse zaman in fant se je zgrudil na stol in zaihtel na ves glas. Vendar ga je nekaj tolažilo. Čeprav se je stanje poslabšalo, se mu je vendarle zdelo, da se bolniku počasi vrača zavest. Gledal je fanta bolj pazljivo in mehko, od nikogar ni hotel ne pijače ne zdravila in zmeraj bolj pogosto je skušal premikati ustnice in hotel nekaj spregovoriti; in to je delal včasih tako očitno, da je vstalo novo upanje, in govoril mu je s skoraj veselimi glasom: »Le potrpi, očka, ozdravel boš in šla bova domov k materi, le še malo potrpi.«

Bilo je ob štirih popoldne in prav takrat se je fant vdajal bežnim občutkom in upanju, ko so se za najbližnjimi vrati, ki so vodila v dvorano, zaslišali koraki, in potem je nekdo na glas pozdravil: »Na svidenje, sestra! Ob teh besedah je fant skočil pokonci in s pridušenim glasom zavpil.

V tistem trenutku je stopil v dvorano možak, ki je imel velik zavitek pod pazduho. Za njim je šla sestra.

Fant je kriknul in obstal kakor pribit na mestu.

Možakar se je ozrl, ga trenutek gledal, potem je tudi on zavpil: »Mihec!« in planil k njemu.

Fant je brez besed omahnil očetu v naročje.

Pritekli so strežniki, sestre in zdravnik in vsi začudeni ostrmeli.

Fant sploh ni prišel do glasu.

»Ljubi moj Mihec!« je zaklical oče, potem ko je pogledal bolnika in neprehoma poljubljaj sina. »Mihec, kako se je to zgodilo? Pokazali so ti posteljo čisto tu-jega človeka. Bil sem v skrbeh, ker te ni bilo, mama je pisala: Mihca sem poslala k tebi. Ti ubogi revež! Koliko časa si že tukaj? Kako neki je prišlo do take pomote? Jaz sem si hitro opomogel in se kar dobro počutim. In Marija? In najmlajši,

so zdravi? Zdaj pa grem. Pojdi z menoj. Kdo bi si mislil kaj takega!«

Fantu se je govorica zatikala in s težavo je povedal nekaj besed o domačih. »O, kako sem vesel!« je blebetal. »Kako sem vesel! Kakšne hude dni sem prestal!« In neprehoma je poljubljaj očeta.

Vendar se ni nikamor ganil.

»Pojdi, greva,« mu je rekel oče. »Še no-coj bova lahko doma. Pojdiva.« In ga je potegnil za seboj.

Fant se je ozrl in gledal svojega bolnika.

»Greš vendar... ali ne greš?« ga je zdaj začudeno vprašal oče.

Fant se je še enkrat ozrl na bolnika, ki je prav takrat odprl oči in ga pazljivo pogledal.

Naenkrat se mu je srce odprlo in vsul se je plaz besed: »Ne, očka, počakaj, glej... ne morem. Kaj bo s starim možem? Pet dni sem že tukaj in venomer me gleda. Mislim, da si ti. Rad sem ga imel. Dajem mu piti in zmeraj me hoče imeti zraven sebe, zdaj je zelo slab, malo potrpi, več, ne upam se, ne vem, preveč mu je hudo, jutri bom prišel domov, pusti me, da ostanem še malo pri njem, res ni prav, če ga pustim; vidiš, kako me gleda; ne vem sploh, kdo je, ampak hoče, da ostanem pri njem, če bo sam, bo umrl, ljubi očka, pusti me tukaj!«

Oče je začuden gledal svojega sina, potem je pogledal bolnika. »Kdo je to?« je vprašal.

»S kmetov je, kakor vi,« je odgovoril zdravnik. »Z dežele je prišel v bolnišnico prav tisti dan kakor vi. Ko so ga prinesli, je bil v nezvesti in ni mogel govoriti. Mogoče ima kje daleč svojo družino in otroke. Zdelo se mu bo, da je vaš fant eden od njegovih domačih.«

Bolnik je neprehoma gledal fanta.

Oče je rekel Mihcu: »Pa ostani.«

»Dolgo tako ne bo več,« je potihem dodal zdravnik.

»Le ostani,« je ponovil oče, »Res imaš dobro srce. Jaz pa grem domov, da ne bo mati v skrbeh. Na nekaj denarja, če boš kaj potreboval. Zbogom, ljubi moj! Na svidenje.« Objel ga je, ga pazljivo pogledal, ga še enkrat poljubil na čelo in odšel.

Fant se je vrnil k postelji in videti je bilo, da se je bolnik potolažil. In Mihec je spet začel opravljati delo strežnika, jokal se ni več, ampak je bil prav tako postrežljiv kakor prej; spet mu je podajal pijače, mu popravljal odejo, ga božal po roki, ga ljubeznivo ogovarjal in mu dajal pogum. Stregel mu je ves tisti dan, stregel mu vso noč in ostal pri njem še drugi dan.

Toda bolniku je bilo zmeraj slabše; njegov obraz je postajal bolj nemiren; iz ust so mu uhajali nerazumljivi kriki in oteklina je postajala strašna. Ob večernem pregledu je zdravnik rekel, da ne bo učakal jutra. Mihec je še skrbneje pazil nanj in se še za trenutek ni premaknil od njega. In bolnik ga je gledal in gledal, še zmeraj je počasi in z veliko težavo premikal ustnice, kakor da mu ima nekaj povedati, in od časa do časa se je v njegovih očeh, ki so bile zmeraj manjše in kalnejše, pokazala posebna mehkoča. In tisto noč je fant bedel pri njem, dokler se ni zasvetila na oknu prva rahla svetloba dneva in se ni prikazala sestra. Približala se je postelji, pogledala bolnika in s hitrimi koraki odšla. Kmalu zatem je spet prišla z zdravnikom in s strežnikom, ki je nosil svetilko.

»Vsak hip bo izdihnil,« je rekel zdravnik.

Fant je zagrabil bolnika za roko. Bolnik je odprl oči, ga pogledal in jih spet zaprl.

In naenkrat se je fantu zazdelo, da mu je umirajoči stisnil roko. »Roko mi je stisnil!« je rekel.

„Telefonirajte mi, preden...“

Po podatkih demografskega letopisa Združenih narodov za lani je Zahodni Berlin prvi na svetu glede samomorov. Zahodnoberlinska policija pravi, da je bilo lani na vsakih 100.000 prebivalcev po 34 samomorov.

Samomordilci so največ moški in ženske v starosti 45 do 60 let. Ta pojav si razlagajo s tem, da imajo ljudje v tej starostni dobi največ vzroka za strah, da ne bodo več dobili dela, če izgubijo sedanjo službo.

Pred dvema letoma je berlinski odvetnik dr. Wissinger uvidel, da bo treba nekaj storiti, če hočejo zmanjšati število samomorov. V vseh mestnih listih je objavil naslednji oglas: »Telefonirajte mi, preden se odločite za samomor.«

Po začetnih uspehih se je organizacija dr. Wissingerja tako razvila, da ima zdaj že številno skupino zdravnikov, odvetnikov ter članov raznih dobrotelnih društev.

Po mnenju dr. Wissingerja je moralna opora poglavitna pomoč, ki jo lahko da njegova organizacija obupanem ljudem v

Zdravnik se je pripognil k bolniku in za trenutek tako ostal, potem se je zravnal.

»Umrl jel« je zaklical fant.

»Pojdi, ljubi moj,« je rekel zdravnik. »Tvoje požrtvovalno delo je pri kraju. Pojdi in sreča naj te spremlja, saj jo zaslužiš. Zbogom!«

Sestra, ki je za hip odšla, se je vrnila s šopkom vijolic, ki jih je vzela iz kozarca na oknu in jih dala fantu, rekoč: »Drugega ti ne morem dati. Vzemi to za spomin na bolnišnico.«

»Hvala,« je odgovoril fant, vzel z eno roko šopek, z drugo pa si je obrisal oči; »ampak tako daleč bom moral hoditi peš... ovenele bi mi.« Razvezal je šopek, raztrosil vijolice po mrliču in rekel: »Pustim jih rajši za spomin ubogemu mrliču. Hvala vam, sestra. Hvala vam, gospod doktor.« Potem se je obrnil k mrtvemu: »Zbogom...« in medtem ko je premišljeval, kakšno ime bi mu dal, mu je spet prišlo iz srca na ustence sladko ime, s katerim ga je klical celih pet dni: »Zbogom, ubogi očka!«

Ko je to rekel, je pobral zavitek z obleko, ga stisnil pod pazduho in s počasnimi koraki, ves utrujen odšel. Zunaj se je že danilo.

trenutku, ko se odločajo za samomor. Odvetnik pripoveduje, da je v večini primerov zadostoval že en sam razgovor s prizadetimi o njihovih težavah, pa so opustili misel na samomor.

V dveh letih je iskalo pri dr. Wissingerju pomoči kakih 3000 ljudi. Vsi ti niso potem več mislili na samomor.

Wissingerjeva organizacija pa ne pomaga le tistim, ki se oglašijo sami, marveč tudi onim, ki so jim ljudje v zadnjem trenutku preprečili usodni korak ali jih rešili.

DAREŽLJIV BERAČ

V Woodfordu v Angliji je umrl pred kratkim 81-letni Hutchinson, ki je živel kot berač, bil je pa lastnik vrste manjših hiš. Vse hiše je zapustil ljudem, ki zdaj stanujejo v njih, kar je v oporoki utemeljil z željo, da bi bili nekaj trenutkov srečni. Tudi svoje ne ravno majhno premoženje v gotovini je zapustil 27 družinam, ki so stanovale v njegovih hišah.

Nekaj o Indijancih

Indijanci so potomci prvotnega prebivalstva Severne Amerike. Zaradi njihove telesne podobnosti z nekaterimi azijskimi narodi na splošno sodijo, da so pred več tisoč leti odšli iz Vzhodne Azije v Severno Ameriko, bržkone prek Beringove ožine.

Zdaj živi v Združenih državah okrog 500 tisoč Indijancev ali manj kot 0,5 odstotka skupnega prebivalstva. Raztresani so v večjih in manjših skupinah od atlantske do tihomorske obale. Večina Indijancev živi v rezervatih zahodno od reke Missipija ali ali blizu njih.

Povsem novo je, da je v zadnjih letih njihovo število naraščalo hitreje kot število ostalega prebivalstva. Potemtakem Indijanci niso več »Izumirajoči Amerikanci«, kakor so iz raznih vzrokov bili od odkritja Amerike pa do leta 1906, ko je njihovo število padlo na kakih 250.000 duš.

Zdaj srečaš Indijance skoraj v sleherni ameriški državi, od Mainea na severovzhodu do Kalifornije na jugozahodu. Raziskovanja kažejo, da kakih 100.000 ljudi, ki se jim pretaka po žilah nekaj indijanske krvi, še zdaj živi v vzhodnih zveznih državah vzdolž atlantske obale in Mehikega zaliva. To so v glavnem ostanki rodov, ki so nekoč živeli v tem delu Amerike.

Ker so se predniki sedanjih Indijancev z zastopniki drugih plemen, mnogih zdaj ni možno razlikovati od ostalih skupin prebivalstva.

Nekateri izmed Indijancev z zahoda, kakor na primer rod Pueblo iz Nove Mehike še zdaj žive tam, kjer so jih španski raziskovalci prvič srečali v 16. stoletju.

Drugi spet, kakor na primer Sioux iz severne in južne Dakote, žive na ravnini Gre-

at Plains, kjer so pred sto in več leti lovili bivoie.

Prav ta rod je tisti, katerega pripadniki so s svojim pernatim okrasjem ter urnimi mršavami konji simbolično predstavljali ameriške Indijance v neštevilnih romanih, igrah in filmih.

»ZAVEDAJ SE, KJE SI!«

Glavni zdravnik neke angleške norišnice je tudi pri telefonu nekoliko nepotrepljiv in nagel gospod. Ko nekega dne ni dobil takoj zveze, je nahrulil telefonistko v centrali: »Ali sploh veste, s kom govorite?«

Telefonistka je prizanesljivo in nežno odgovorila: »Tega ne vem, vem pa, kje ste!«

Velika prodajna organizacija električne stroke išče še nekaj zastopnikov ali zastopnic za takojšnji nastop. Garantiran eksistenčni zaslužek. Predstaviti se: v ponedeljek, dne 29. junija, od 9. do 10. ure v Restauration Glocke, Bahnhofstrasse, Klagenfurt, osebno ali pismeno na uredništvo pod značko »Zasigurano«.

ENOOSNI PRIKLOPNIKI, osi za priklopnike, platišča, vzmeti in obroče, dobavlja rabljene in poceni AUTOVERWERTUNG RUMWOLF, Klagenfurt, Flatschacherstrasse 18.